

Horehronské obce od Brezna po Telgárt si pripomenuli oslobodenie

Bývalá šéfredaktorka Bojovníka Eva Richterová jubiluje

Neznáma výpoveď z čias 2. svetovej vojny

MARTIN KRNO

Rómski priatelia

Výsledky volieb v Banskobystrickom kraji mi síce zdvihli mandle, ale až tak veľmi neprekvapili. Už počas letných túlačiek po strednom Slovensku sa ma dotkli hysterické protirómske názory vysokoškolsky vzdelaných ľudí, u ktorých som to predtým nezaregistroval. Ruka v ruke s tým sa zviezla aj kritika neschopnosti všetkých doterajších vlád. Hľadal sa muž činu.

Zásadne s nimi nesúhlasím, no v niečom som im dal za pravdu. Predseda akéhokoľvek samosprávneho kraja na Slovensku sa má v súčasnej sociálnej situácii plne venovať svojim povinnostiam v župe, a necestovať ako europoslanec každý druhý týždeň do Bruselu či Štrasburgu.

Iste, ľahko sa to hovorí od „zeleného“ stola v Bratislave, odkiaľ je v blízkosti (zo 30 kilometrov) jediná osada tzv. neprispôsobených – pri Plaveckom Štvrtku. Na tom istom Záhorí mám však doteraz rómskych priateľov, o ktorých som písal reportáže ešte na začiatku 90. rokov.

Zažil som pritom trpké chvíle. V Holíči odmietli v kaviarni obslúžiť môjho kamaráta. Ja som mal texasky s vyťahávaným svetlom a on bielu košeľu s viazankou. A o čosi tmavšiu pleť. Primátor potom iba mykal plecami, predsa nemôže prikázať majiteľovi zariadenia, aby každého vstúpajúceho otvoril náručou...

Bez ohľadov sme na tamomšom sídlisku zacengali na bytoch viacerých rómskych rodín. Mali ich síce skromne zariadené, ale všade čistučko. Zvestovali nám však zlé správy. Keď sa vo firmách znižovali stavy zamestnancov, práve oni prišli na odštek ako prví. Bez ohľadu na to, že v podniku roky poctivo pracovali. Predstavili mi aj svojich synov, zväčša chodili na učilištia. Milí a optimistickí. Vtedy ešte dúfali, že si nájdu robotu...

Netušim, čo je s nimi dnes. Vlastne o jednom viem. Vďaka fondu na pomoc talentovaným deťom navštevoval strednú odbornú školu v Bratislave. Chystal sa na maturitu, keď ho za bieleho dňa bez akéhokoľvek dôvodu (až na tú tmavšiu pleť) prepadla svorka vyholených hláv. Liečil sa z toho niekoľko mesiacov, ale psychické následky si odniesol na celý život. Po dlhých rokoch odsúdili členov rasistickej bandy, no dodnes od nich nevyzvali oficiálne stanovené odškodné.

Zhodou okolností som sa v tom čase zúčastnil podujatia na Spiši, ktorým vyvrcholila akýmsi grandom krytá aktivita občianskeho združenia okresného úradu „na podporu rozvoja rómskej kultúry“. Po sérii odborných prednášok vystúpili s programom miestni mladí rómski umelci. Potom trpezlivo čakali, čo im my, bieli gadžovia, necháme z reprezentačnej recepcie. Na stoloch chýbal hádam iba kaviár so šampanským. Nedožvedel som sa, aké percento peňazí z grandu išlo na túto hostinu.

To sa udialo dávno pred spochybňovaním eurofondov. Dnes kadekto vyčíta Rómom, o čo všetko nás pripravili. Nepýtajte sa ich, no predstaviteľov občianskych združení a ministerstiev, ktoré takéto bašovanie mimovládкам odklepli. Teraz utekáme za rútiacim sa rýchlikom. Verím, že sa konečná stanica nevolá Kotlebovo. Ale preto musíme aj my čosi urobiť.

Autor je predseda Oblastného výboru SZPB v Bratislave

Predsedomi parlamentu udelili medailu za vernosť

Predseda NR SR P. Paška prijal od predsedu SZPB P. Sečkářa medailu ÚR SZPB za vernosť.

Foto: NR SR

Predseda NR SR Pavol Paška prijal 29. januára predstaviteľov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov na čele s jej predsedom Pavlom Sečkářom. Témou stretnutia bola realizácia zákona o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ktorý bol schválený v decembri roku 2013.

Vytvorenie tohto zákona prisľúbil odbojárom predseda NR SR Pavol Paška na oslavách 69. výročia SNP v Banskej Bystrici.

Ako pre Bojovník uviedol predseda SZPB, na stretnutí sa vedenie zväzu poďakovalo predsedovi parlamentu, že Národná rada SR prijala zákon o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ktorý začal platiť 1. februára. „Zároveň sme požiadali predsedu parlamentu o spoluprácu pri spomienkových stretnutiach 70. výročia Slovenského národného povstania, výročí oslobodenia našich miest a obcí a ďalších významných miest bojov a obetí druhej svetovej vojny,“ dodal.

Pavol Sečkář potom odovzdal Pavlovi Paškovi medailu Ústrednej rady SZPB za vernosť.

Na stretnutí sa hovorilo aj o zákone o odškodnení vojnových sirôt. „Požiadali sme predsedu parlamentu, aby bol aj takýto zákon prijatý,“ povedal Sečkář.

Vedenie SZPB sa stretlo aj s poslancami Národnej rady SR, ktorí na zákone o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov pracovali a poďakovali im za jeho iniciovanie, ako aj schválenie. **red**

Protifašistickí bojovníci vyzývajú M. Kotlebu, aby neznevažoval SNP

Členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) z Banskej Bystrice – Rudlovej vyzvali v otvorenom liste predsedu VÚC Mariana Kotlebu, aby svojimi vyhláseniami neznevažoval „hodnoty Slovenského národného povstania, jeho účastníkov a obeť fašizmu, ako aj smerovanie Slovenska a Slovákov k demokratickej a slobodnej Európe“.

Predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Marian Kotleba znevažuje podľa SZPB v Banskej Bystrici názory SNP. Foto: TASR, J. Šiman

Uviedol to predseda banskobystrickej základnej organizácie SZPB v Rudlovej Jozef Horváth.

„Vaše právo na slobodu prejavu rešpektujeme, avšak ak vystupujete ako predseda Banskobystrického samosprávneho kraja, nereprezentujete len 15 percent oprávnených voličov, ktorí vás zvolili, ale všetkých obyvateľov nášho kraja,“ uvádzajú signatári v liste. Reagujú v ňom na kritické vyjadrenia Mariana Kotlebu na adresu SNP, ale aj jeho vyhlásenia smerom k Európskej únii.

„Sme presvedčení, že Vaše názory sú v príkrom rozpore s názormi a hodnotovými postojmi väčšiny obyvate-

ľov Banskobystrického kraja,“ tvrdia signatári listu.

„Preto si Vás dovoľujeme požiadať, aby ste ako vrcholný reprezentant všetkých obyvateľov Banskobystrického kraja podobnými vyhláseniami neznevažovali naše miesto v Európskej únii, demokratické a antifaašistické tradície nášho kraja a nezneuctovali tých, ktorí sa s nasadením vlastného života a osobnej slobody zúčastnili protifašistického odboja, a tých, ktorí sa stali obeťami fašistických represálií,“ dodávajú. „Aj vďaka nim najmä vyvrcholil boj za národné oslobodenie spod jarma fašizmu Slovenským národným povstaním v roku 1944, vďaka ktorému má Slovensko nezastupiteľné miesto v Európe,“ uzatvárajú predstavitelia SZPB v Banskej Bystrici – Rudlovej.

red TASR

Na zamyslenie:

Niet horšieho nešťastia než to, že sa človek začína báť pravdy, aby neukázala, aký je zlý.

PASCAL

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

04

Ocenenie veterána

Sedemnásteho januára si mesto Svidník pripomenulo 69. výročie svojho oslobodenia v 2. svetovej vojne. Hlavným organizátorom spomienkových osláv bol primátor mesta Ján Holodňák.

Na oslavách sa zúčastnili poslanec NR SR Mikuláš Krajčovič, radca ruského veľvyslanca v SR Sergej Krylov, poslanec VÚC Prešov Peter Pilip, poslanci mestského zastupiteľstva Svidník, prednosta Okresného úradu Svidník, zástupcovia OblV SZPB Svidník na čele s priamym účastníkom, zástupcovia mesta Stropkov a ďalší. Po pietnom akte položenia vencov k pamätníkom vo Svidníku a na Dukle konala sa v mestskom kultúrnom stredisku vo Svidníku slávnostná akadémia. Pri tejto príležitosti primátor Svidníka udelil účastníkovi bojov Jánovi Jurčišovi Cenu mesta. Toto najvyššie vyznamenanie bolo menovanému udelené za jeho odbojovú činnosť v radoch čs. armádneho zboru a za účasť pri oslobodzovaní Svidníka.

Ján Jurčišin po výcviku v Šemetkoviach bol pridelený k protitankovým delostrelcom, kde robil nabíjača. Najťažších bojov sa zúčastnil pri Okoličnom – Háje, Bobrovci a pri železničnej stanici v Liptovskom Mikuláši. Potom

Primátor Svidníka udeľuje účastníkovi bojov Jánovi Jurčišovi Cenu mesta. Foto: jr

s čs. armádnym zborom postupoval na Moravu, kde v Hrušove bola ich jednotka v palebnom postavení medzi rumunskými a sovietskymi delostrelcami. Tu ho zastihol aj koniec vojny. Po skončení vojny zabezpečoval strážnu službu v Liberci.

Do zálohy bol prepustený 2. júla 1945. Je nositeľom 25 domácich a zahraničných vyznamenaní. Aj napriek svojmu vysokému veku aktívne pracuje v OblV SZPB vo Svidníku, kde je členom predsedníctva.

Jozef RODÁK, predseda OblV SZPB Svidník

Stretli sa historicko-odbojové skupiny

V zasadačnej sále Ústrednej rady SZPB v Bratislave prijal 23. januára predseda SZPB Pavel Sečkář vojnových veteránov, predstaviteľov Historicko-odbojových skupín SZPB – účastníkov boja za národnú slobodu.

Predseda Zväzu oznámil prítomným s úlohami, ktoré Zväz plnil v priebehu roka 2013, a so zámermi Zväzu do 16. zjazdu. Za predstaviteľov Historicko-odbojových skupín (HOSK) vojnový veterán Ján Chudík z bratislavskej organizácie vyzdvihol úsilie a výsledky Ústrednej rady a predstaviteľov Zväzu, ktoré sa pozitívne odrážajú v postavení a činnosti SZPB.

Predsedovia HOSK vojakov 1. ČSA v SNP a HOSK partizánov pozitívne hodnotili svoju činnosť. Kriticky sa vyjadrili k nárastu pravicových extrémistických aktivít. Potvrdili nezastupiteľné miesto vojnových veteránov pri pravdivom objasňovaní boja za národnú slobodu proti fašizmu a zachovaní autentických informácií o udalostiach tejto doby. Zároveň poukázali, že pribúdajúcimi rokmi sa stráca aktivita a ich schopnosť aktívnej účasti na zväzovej činnosti. No napriek vysokému veku sa nevzdávajú práce v SZPB.

Zo zameraní činnosti Historicko-dokumentačných komisií (HDoK) ÚR SZPB a Oblastných výborov a miestom vojnových veteránov a ostatných účastníkov odboja v ich činnosti oznámil prítomným predseda HDoK Juraj Drotár. Poukázal na nutnosť zachovania pamätí účastníkov odboja pre nastávajúce generácie.

jd red

Pochod vďaka SNP Cigel' – Handlová

V podhorskej obci Cigel' sa 18. januára konal už 39. ročník turisticko-lyžiarskeho podujatia. Aj napriek takmer jarnému počasiu sa zaregistrovalo 1557 účastníkov. Po Pochode padlých revolucionárov a Hymne SR, ktoré zahrála Vojenská hudba OS, starosta obce Cigel' Štefan Mjartan privítal predsedu vlády SR R. Fica, veľvyslanca RF v SR P. M. Kuznecova, veľvyslanca Rumunskej republiky v SR F. Voditu, veľvyslanca SR v RF J. Migaša, delegáciu ÚR SZPB a ďalších hostí.

Slávnostne sa k prítomným prihovori R. Fico, P. M. Kuznecov, F. Vodita a P. Sečkář. Organizovať Pochod vďaka SNP sme sa roz-

hodli už pred 39 rokmi, aby sme zachovali spomienku a úctu na obeť z 13. januára 1945. V skorých ranných hodinách vyše

500-členné nemecké trestné komando prepadlo Cigel', pretože nad obcou v pohorí Vtáčnik mal vybudované bunkre občanmi podporovaný partizánsky oddiel Major s veliteľom poručíkom Františkom Ninisom. Do ohrady pred krčmou U murára z domov vyhnaní vyše 120 ľudí. V krčme urobili mučiareň. Mučenie prebiehalo tak kruto, že tých, čo omdleli, namáčali do studenej vody v potoku. Okolo poludnia dobytých a starých občanov nahádzali na nákladné auto a ostatných hnali ako dobytok peši do Prievidze, kde ich nahnali do pivníc. Mali vytipovaných ľudí,

od ktorých sa chceli dozvedieť čo najviac. Boli to krčmár, vtedy 50-ročný Štefan Mjartan, a mladý Tonko Murár. Otrásne bolo, keď hodili medzi ostatných veľmi dokaličeného Tonka, ktorý im stihol povedať: Nebojte sa, nezradil som vás. Do rána Tonko zomrel a o deň neskôr aj Štefan Mjartan. Dvohťeda umučili na smrť a šiestich zastrelili a zahrabali do spoločných hrobov v Zemianskych Kostol'anoch. Ostatných vychudnutých a psychicky utrápených Cigel'čanov postupne prepúšťali domov, čo trvalo niekoľko týždňov. Všetko máme podrobne opísané

a fotografiami zdokumentované v našej Izbe revolučných tradícií. Mrzí nás, že ju vôbec nenavštevujú žiaci a študenti. Najvyššia návštevnosť je práve počas Pochodu vďaka (v r. 2013 do 200). Také masové podujatie by sme nemohli usporiadať, keby sme nemali podporu a porozumenie zo strany Handlovej u primátora Rudolfa Podobu a v Cigli u starostu Štefana Mjartana. Poďakovanie patrí aj všetkým organizátorom, ktorých je niekoľko desiatok. Pozývame všetkých na jubilejný 40. ročník Pochodu vďaka Cigel' – Handlová 17. januára 2015.

Vincent CHREBET

30. JANUÁRA

Prezident Židovského národného fondu povedal, že Nemecko musí vyvinúť väčšie úsilie na zistenie a navrátenie ulúpených umeleckých diel nacistami od Židov. Ronald Lauder uviedol, že nacistami ulúpené diela stále visia v nemeckých múzeách, vládnych budovách a súkromných zbierkach. Podľa Laudera Nemecko musí zmeniť legislatívu tak, aby bolo možné diela navrátiť majiteľom

Americký zberateľ kúpil na aukcii v Jeruzaleme vzácné historické materiály, ktoré obsahovali 500 strán dokumentov použitých na obvinenie nacistických lídrov na Norimberskom procese. Hovorca aukčného domu Kedem v Jeruzaleme Ašer Gold povedal, že zbierku dokumentov predali za 10 000 amerických dolárov. Dokumenty sa objavili v roku 2013 na bišom trhu v Tel Avive a niektoré boli vystavené v Berlíne predtým, ako ich ponúkli na aukcii.

31. JANUÁRA

Vysokopostavení diplomati Japonska a Ruska sa zišli v Tokiu na konzultáciách, ktoré majú viesť k vyriešeniu dlhoročného územného sporu tvoriaceho prekážku v normalizácii vzájomných vzťahov po druhej svetovej vojne. Podľa vyjadrenia námestníka ruského ministra zahraničných vecí Igora Morgulova je stretnutie „prvým formálnym kolom“ rokovania o mierovej zmluve medzi Japonskom a Ruskom a jeho ťažisko tvorí „historická stránka“ sporu. Cieľom Ruska je nájsť riešenie prijateľné pre obe strany a zodpovedajúce výsledkom vojny v súlade s Chartou OSN.

3. FEBRUÁRA

Len niekoľko metrov od Pamätníka holokaustu v Berlíne odsúdil iránsky minister zahraničia Mohammad Džavad Zaríf masové vyvražďovanie Židov v druhej svetovej vojne. „Bola to hrozná tragédia vraždenia, ktorá sa nesmie už nikdy opakovať,“ pove-

dal minister. Iránska vláda, ktorá je pri moci od roku 2013, sa už viackrát dištancovala od postojov bývalého prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda, ktorý opakovane verejne popieral holokaust. Zaríf, ako aj prezident Hasan Rúhání

stalo sa VO SVETE
30. 1. – 10. 2. 2014

v septembri poslali prostredníctvom Twitteru „všetkým Židom“ pozdrav k oslavám Nového roka Roš ha-šana.

4. FEBRUÁRA

V ukrajinskom regióne Volyn odhalili sochu diktátora niekdajšieho Sovietskeho zväzu Josifa Stalina. Podľa ukrajinských médií sa tak stalo na bližšie nešpecifikovanom mieste a na ceremónii sa zúčastnili okrem miestnych komunistov aj zástupcovia bie-

loruskej a ruskej menšiny či predstavitelia protifašistického hnutia. Aktivisti argumentovali Stalinovou úlohou pri oslobodení sveta od fašizmu a podielom na zjednotení modernej Ukrajiny. Podľa prítomných komunistov sa Ukrajina musí „postaviť na obranu vlasti“, keďže práve čelí „neonacistickému povstaniu“. Poukazovali tým na aktuálne násilné nepokoje a politickú krízu v krajine. Obeťou hnevu demonštrantov sa v decembri stala socha zakladateľa Sovietskeho zväzu Lenina.

7. FEBRUÁRA

Polícia v Hongkongu úspešne zneškodnila 900-kilogramovú bombu z druhej svetovej vojny. Išlo pritom údajne o najväčšiu bombu z vojnových čias objavenú v meste. Nálož objavili stavební robotníci v obytnej zóne v centre, odkiaľ evakovali viac než 2200 ľudí. Bombu, ktorá obsahovala 450 kilogramov trhaviny, zhodili na Hongkong pravdepodobne

Spojené štáty počas druhej svetovej vojny, keď britskú kolóniu okupovalo Japonsko. Zariadenie však padlo do mäkkého bahna a nevybuchlo.

10. FEBRUÁRA

Najväčšia židovská organizácia v Maďarsku Mazsihisz sa oficiálne stiahla zo spomienkových podujatí organizovaných vládou pri príležitosti 70. výročia masových deportácií maďarských Židov do nacistických koncentračných táborov. Vo vyhlásení sa ako dôvod uvádza necitlivý postoj vlády premiéra Viktora Orbána a snaha o zľahčovanie závažnosti krutých udalostí pred siedmich desaťročí. Združenie zároveň vyzvalo Orbána, aby pozastavil plány na odhalenie veľkého pamätníka invázie nacistov v podobe sedemmetrového archanjela Gabriela brániaceho sa pred nemeckou orlicou. Podľa Židov ide o snahu preniesť vinu za deportácie z Maďarov na Nemcov.

(ao)

Je čas hodnotiť

Rok 2013 ubehol tak rýchlo, že sme si ani nestačili uvedomiť, že sme o rok starší. A tak môžeme iba zaspomínať, na rok minulý a hodnotiť. Hodnotiť, či sme všetko stihli splniť, čo sme si predsavzali.

A ako by to bolo, keby sme prácu v našej ZO SZPB v Dolných Vesteniciach nehodnotili spoločne. Pozvali sme našich členov 26. januára na našu hodnotiacu schôdzu, aby počuli, čo sme spoločne zvládli za uplynulý rok, a aby sa aj do budúcnosti tak pričínili k činnosti našej ZO.

Naším najhlavnejším ťažiskom sú dve SČS a potom rad podstatne menších vecí, ktoré tiež patria do našej činnosti.

Dňa 6. 4. 2013 sa uskutočnila prvá slávnostná schôdza, ktorá bola spojená s kladením vencov k pamätníku pri príležitosti 68. výročia oslobodenia obce.

V auguste sme oslavovali 69. výročie SNP. Tieto oslavy trvajú u nás dva dni. Prvý deň sa koná strelecká súťaž o pohár starostu obce. Potom sa stretne na slávnostnej schôdzi. Po príhovore predsedníčky ZO SZPB kladieme vence k pamätníku SNP a na hrob padlých vojakov, ktorí ležia na našom cintoríne. Na druhý deň oslavy SNP pokračujú tradičným programom v časti obklopenej prírodou, kde veľmi radi občania Vestenic chodia. Strávime tam vždy pekné chvíle. Oslavy

vyvrcholia žrebovaním tomboly od miestnych podnikateľov. Je to miesto stretnutí rodín a priateľov dediny, ako aj rodinných príslušníkov, ktorí žijú v iných častiach Slovenska, ba i v zahraničí.

Všetkých týchto slávnostných chvíľ sa zúčastňujú aj predstavitelia obce, poslanci OcÚ, vedenie ZŠ, ako aj predstavitelia spoločenských organizácií.

V minulom kalendárnom roku, 8. mája, sme organizovali už 2. ročník Športového dopoludnia pre žiakov ZŠ. Toto podujatie sa konalo v spolupráci so ZŠ a členmi výboru našej ZO.

Zaujímavé športové súťaže, súťaže zručnosti jazdy šikovnosti na bicykli či práca malých prieskumníkov v sprievode učiteľa telesnej výchovy sa stávajú pre nich každý rok pútavejšími. Naša skupina malých prieskumníkov objavila hroby neznámych vojakov, ktorí padli v okolí dediny. Na hroby vojakov položili kvety.

V predmete regionálnej výchovy na škole pokračovali ďalej v objavovaní histórie nielen týchto hrdinov, ale aj hrdinov padlých vo vojne

Hodnotiacia členská schôdza v Dolných Vesteniciach.

Foto: nm

alebo SNP z radov občanov našej dediny.

Nielen 8. máj sa stáva dňom našej spolupráce s deťmi a žiakmi ZŠ. Členovia našej ZO už niekoľko ráz zorganizovali stretnutia a besedy so žiakmi, kvízy, súťaže prostredníctvom internetu, súťaže vo výtvarnom prejave alebo prostredníctvom umeleckého slova – básni alebo poviedok.

Táto spolupráca je veľmi aktívna a veríme, že to bude tak aj naďalej.

Nezabúdame ani na našich jubilatov. Minulý rok ich bolo 14. Na SČS každého z jubilatov odmeníme malou pozornosťou, zaželáme spoločne veľa zdravia.

Aj naša organizácia sa trápi

s problémom starnutia členov alebo poklesom počtu členov. V roku 2013 nás opustili 4 členky, priame účastníčky domáceho odboja. Žiaľ, doposiaľ sme získali iba 2 nových členov. Dnes má naša organizácia 63 členov. Takisto sú medzi nami aj členovia, ktorí majú dosť značné zdravotné problémy, a tie im nedovoľujú zúčastňovať sa na našich stretnutiach. Snažíme sa ich v priebehu roka aspoň dvakrát navštíviť, posediť a porozprávať o ich radoostiach a problémoch.

Po celý rok sa členovia výboru ZO starali o úpravu okolia pamätníkov v obci a v Hradišnici, kde sú postavené bunkre. Tiež sa snažíme

udržať vojnový hrob na miestnom cintoríne, ktorý poznačil zub času.

Úlohy XV. zjazdu sa nám darí plniť až na odber časopisu Bojovník. V dobe internetu niektorí naši členovia čítajú časopis prostredníctvom internetu.

Naša spolupráca sa rozvíja so Slovenským zväzom zdravotne postihnutých a s Jednotou dôchodcov Slovenska. Spoločne organizujeme zjazdy, návštevy divadelných predstavení, snažíme si byť navzájom nápomocní pri rôznych podujatiach, ktoré jednotlivé ZO organizujú.

N. MATEJČKOVÁ

predsedníčka ZO SZPB Dolné Vestenice

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Klub umelcov bilancoval

Bilančné a programujúce zasadnutie renomovaného Klubu umelcov, spisovateľov a historikov, ktorý pôsobí pri Ústrednej rade SZPB sa konalo 29. januára. Zasadnutia sa zúčastnil predseda SZPB Pavol Sečkář, ako aj ďalší významní hostia. Zasadnutie otvoril a viedol predseda Klubu Jozef Leikert.

V úvode rokovania predseda SZPB informoval o prijatí Zákona o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti SZPB. Poďakoval prítomným, ktorí boli pri zrode tohto mimoriadne závažného právneho dokumentu. Informoval zároveň o prípravách podujatí a osláv 70. výročia Slovenského národného povstania, ako aj o stanoviskách a postoji SZPB k blížiacim sa prezidentským voľbám. Avizoval vysoký stupeň očakávaného protokolu osláv zo zahraničia, pričom vyslovil presvedčenie a nádej, že sa angažovane podarí zvládnuť príznaky extrémizmu v štruktúre politických strán Slovenska.

Jozef Leikert načrtol širší rámec aktivít, a to aj v oblasti literatúry, hudby a filmu.

Ladislav Skrak informoval o minuloročných, ako aj o pripravovaných výstavách doma a v zahraničí. Závety rokovania odporúčajú uskutočniť slávnostný koncert k výročiu v predpremiére v Bratislave, iniciovať prednásko-

vé aktivity, besedy, ale aj medzinárodnú konferenciu k hodnotám umeleckej tvorby pri vyjadrovaní ideí a odkazu boja proti fašizmu. V diskusii vyjadrili svoje stanoviská a odporúčania osobnosti ako P. Dubček, L. Fogaš, historici J. Bystrický a I. Kamenec, zástupca Inštitútu ASA I. Rohál Il'kiv, umelci a ďalšie osobnosti ako A. Sarvaš, A. Molnár, Z. Záhon, M. Molčanová, D. Roll a ďalší.

V nadväznosti na rokovanie Klubu, resp. po návrate súboru výtvarných diel z výstavy Ján Nálepka – pocta a portrét z Minska, odovzdal 10. februára predseda Klubu výtvarných umelcov a teoretikov Ladislav Skrak dar umelcov k 75. narodeninám jubilujúcemu predsedovi SZPB Pavlovi Sečkářovi. Venovali sme mu vlnkové dielo odbojárskeho výstav, dielo Ruža (drevorez 1982) národného umelca, prof., akad. maliara Oresta Dubaya.

Ladislav SKRAK, tajomník Klubu umelcov, spisovateľov a historikov pri ÚR SZPB

Členovia Klubu umelcov, spisovateľov a historikov sa stretli v Bratislave.

Foto: ls

SZPB si pripomína 45. výročie vzniku

Začiatkom roku 1945 bola obnovená činnosť Československej obce legionárskej, ktorá zahŕňala dve združenia, ktoré boli samostatnými zložkami: Združenie zahraničných vojakov a Združenie prvého odboja. Bojovník prináša chronológiu histórie Zväzu.

Apríl 1945 – bol vytvorený „prípravný výbor“ organizácie Zväzu slovenských partizánov. 1. zjazd sa konal 3. a 5. 8. 1946 v Bratislave v Redute.

Máj 1945 – v Bratislave bol založený Zväz protifašistických politických väzňov a ilegálnych pracovníkov.

6. a 7. apríl 1946 – uskutočnil sa prvý celoslovenský zjazd organizácie Zväzu vojakov Slovenského národného povstania. Zväz sa začal postupne ustanovovať v 2. polroku 1945, keď vznikali tzv. miestne združenia (pobočky).

1. marca 1948 – na konferencii zástupcov všetkých odbojových organizácií na Slovensku bolo vytvorené Ústredie odbojových zväzov, ktoré malo za úlohu pripraviť zlúčenie všetkých odbojových zväzov na Slovensku.

27. až 29. augusta 1948 – sa konali samostatné zjazdy Zväzu vojakov Slovenského národného povstania, Zväzu slovenských partizánov, Zväzu protifašistických politických väzňov a ilegálnych pracovníkov a Čs. obce legionárskej, ktoré na spoločnom ustanovujúcom rokovaní dňa 29. 8. 1948 prehodnotili a schválili návrh na ich zlúčenie do jednej organizácie a prijali názov Zväz ľudových protifašistických bojovníkov.

17. a 18. novembra 1951 – sa uskutočnila zlučovacia konferencia Zväzu bojovníkov za slobodu (SBS), ktorý združoval účastníkov národnoslobodzovacieho a protifašistického odboja I. a II. svetovej vojny v Čechách a Zväzu ľudových protifašistických bojovníkov (SEUB), ktorý združoval obdobne účastníkov na Slovensku. Zlučovacia konferencia sa konala v miestnostiach Autoklubu RČS v ul. Opletalova 29, Praha II. Konferencie sa zúčastnilo viac než 200 delegátov. Konferencia prijala jednotný názov Zväz protifašistických bojovníkov (SPB).

1. januára 1969 sa vtedajšia Československá socialistická republika (ČSSR) federalizuje a vznikajú

dve samostatné republiky s národnými vládami Česká socialistická republika (ČSR) a Slovenská socialistická republika (SSR).

19. a 20. februára 1969 – sa v Bratislave konal ustanovujúci zjazd organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB).

25. a 26. marca 1969 – sa v Prahe konal ustanovujúci zjazd organizácie Českého zväzu protifašistických bojovníkov (ČSPB)

27. a 28. marca 1969 – sa v Prahe konal IV. celoštátny zjazd SPB, ktorý bol zároveň ustanovujúcim kongresom organizácie Československého zväzu protifašistických bojovníkov (ČSSPB)

26. október 1990 – sa Český zväz protifašistických bojovníkov (ČSPB) ako reprezentant odbojárov Českej republiky s dosiaľ existujúcim federálnym Československým zväzom protifašistických bojovníkov vracia k svojmu názvu z roku 1948 Český zväz bojovníkov za slobodu (ČSBS)

10. február 1992 – sa z Českého zväzu bojovníkov za slobodu ako samostatné občianske združenie oddeľuje jedna zo zakladajúcich organizácií, Československá obec legionárska (ČsOL), ktorá dovtedy pôsobila v rámci ČSBS. V rámci ČSBS však naďalej pôsobia príslušníci československej armády pôsobiaci v rokoch 1939 – 1945 v zahraničí v Združení zahraničných vojakov.

Január 2001 – Združenie zahraničných vojakov ČSBS sa na svojej konferencii rozhodlo odísť z ČSBS do ČsOL.

12. septembra 2007 – sa od Združení oslobodených politických väzňov a pozostalých oddeľuje skupinka členov pod vedením bývalého osvietenského väzňa Oldřicha Stránskeho a zakladá Zväz oslobodených politických väzňov a pozostalých ČR (SOPV ČR).

23. júna 2010 – na VIII. zjazde ČSBS bolo obnovené Združenie zahraničných vojakov 2. svetovej vojny.

red

Výzva k pamätníkom odboja

Som z generácie, ktorá prežila II. svetovú vojnu a bola zapojená do odboja, ale najmä do SNP. Rodinné prostredie, ale najmä výchova vplývala na moje presvedčenie, myslenie a neskôr aj konanie. Najmä otec, ako legionár československých légii, vplýval na moju výchovu. V légiiach sa stretol aj s generálom Milanom Rastislavom Štefánikom, keď bol na inšpekcii čs. légii v Irkutsku. Odtedy som si Štefánika obľúbil a vážil, i keď bola doba, kedy jeho zásluhy o vznik I. československej republiky boli znehodnocované a on sám a jeho zásluhy neuznávané.

Naša celá rodina bola zapojená do odboja, ale najmä do SNP. Ale najviac však po zatlačení povstalcov do hôr sme spolu s niekoľkými kamarátmi partizánom dodávali správy o pohybe okupačnej nemeckej armády. Vtedy v škole sme mali povinný jazyk nemecký, preto sme nemčinu čiastočne ovládali. Nemeckí vojaci ubytovaní v našej obci sa stretávali v miestnom pohostinstve v Topolčiankach, kde často diskutovali aj o ich zámeroch, akciách proti partizánom v okolitých horách. Tak sme im mohli podávať správy

a čiastočne ich varovať. Pomocou občanov sme ich zásobovali potravinami, teplými odevmi, liekmi, ale čiastočne aj muníciou a niekoľkými samopalmi, ktoré sme získali od mladých príslušníkov nemeckej armády za víno,

Bez aktívnej pomoci obyvateľov podhorských obcí by sa partizáni najmä v zimnom období neboli udržali a nepodnikali by záškodnícke akcie proti nemeckej nacistickej armáde.

slaninu a klobásy. Všetko sme robili utajene, ilegálne. Správy, potraviny a veci sme nechávali na dohovorených miestach, bez toho, aby sme vedeli, kto ich preberá. Pri nebezpečí prezradenia hrozilo vyšetrovanie a azda aj koncentračný tábor. To sme si však vtedy ešte neuvedomovali. Bez aktívnej pomoci obyvateľov podhorských obcí by sa partizáni najmä v zimnom období neboli udržali a nepodnikali by záškodnícke akcie proti nemeckej nacistickej armáde. Doteraz za túto aktívnu pomoc najmä obyvateľom podhorských obcí bolo vyslovené málo uznania a poďakovanie, i keď si to táto generácia právom zaslúžila.

Po otcovej smrti som hneď vstúpil do Československého zväzu protifašistických bojovníkov. Za tie desaťročia, čo som členom,

som prešiel rôznymi funkciami až po člena ÚV SZPB. Zameral som sa hlavne na pravidelnú dopisovateľskú činnosť do nášho zväzového časopisu Bojovník. Za množstvo článkov, ktoré boli v našom Bojovníku uverejnené, som

nezobral žiadny honorár. Pod každým článkom je poznámka „bez nároku na honorár“. Preto vyzývam všetkých dopisovateľov, aby nás nasledovali. Možno aj týmto spôsobom našej organizácii v tejto ekonomicky ťažkej dobe pomôžeme ušetriť nejaké financie. Apelujem aj touto cestou na priamych účastníkov domáceho, ale aj zahraničného odboja, aby o tejto pre náš národ najvýznamnejšej dobe rozprávali, besedovali hlavne na školách, ale pravidelne a pravdivo písali do nášho Bojovníka. Tak aj týmto spôsobom aj pre budúce generácie zachovali aj v ich pamäti spomienky na obeť, ktoré náš národ priniesol za našu slobodu. To je a ešte stále bude naša vlastenecká povinnosť.

Musíme, či chceme si uvedomiť jeden nezvratný fakt, že ge-

Pamiatku na vojnové obeť si nestačí pripomínať iba pietnymi spomienkami, treba aj aktívne besedovať s mládežou, aby získala čo najviac vedomostí, ktoré bude odovzdávať ďalej.

Foto: archiv

nerácie, ktoré túto dobu prežili, zákonite odchádzajú. Preto tí, čo nám ešte pamäť a zdravie slúži, besedujme, píšme, aby terajšia mladá generácia a budúce generácie mali z čoho čerpať. Vyzývam najmä školy, aby ešte viac ako doteraz organizovali zájazdy pre žiakov a študentov na pamätné miesta, ale najmä do koncentračných táborov, aby tak na vlastné oči videli pozostatky hrôz, ktoré nacizmus a fašizmus po sebe zanechal. Aby sa aj takto osvedčila stará a platná pravda,

že lepšie je raz vidieť, ako stokrát počuť. Obraciam sa aj na tých, čo sú pozostalí po odbojároch či sympatizanti, aby sa k tejto výzve podľa svojich možností pripojili. Tým si uctili a zachovali pamiatku padlých, umučených v koncentračných táboroch smrti len za to, že sa postavili a nesúhlasili so spôsobmi a metódami používanými proti svojím odporcom – hitlerovskému nacistickému Nemecku a jeho okupačnej armáde.

Oskar BIELIK

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

V snahe zachrániť...

Určite sme prijali skutočnosť o schválení zákona o protifašistickom odboji, že SR uznáva nezávislé postavenie zväzu a poskytuje mu pomoc a súčinnosť pri plnení úloh a finančne podporuje činnosť zväzu. Podľa právnej normy SZPB pôsobí v súlade s Ústavou SR na území Slovenska a plní viacero úloh. Považujem za veľmi dôležité pre ciele ktoré máme na rok 2014, zaoberať sa touto skutočnosťou. Ak vychádzame z úloh stanovených XV. zjazdom, pre nás je veľmi dôležitý bod „snažiť sa udržať, prípadne rozšíriť členskú základňu.“ Z môjho pohľadu sa musíme hlavne zamerať na narastajúci deficit základných organizácií, ktoré už pre nedostatok členov nevykazujú činnosť. Nemusí byť kľúčom minimálne 5 členov, čo vyplýva zo stanov. Skúsme sa na to pozrieť očami z pohľadu protifašistického odboja ako historického, nezvratného faktu. Obce či re-

gióny už svojou povahou z pohľadu geografie, vlastnou zaangažovanosťou jednotlivcov či skupín, sú hlboko zapísané do histórie. Poväčšine činnosť ZO SZPB končí úmrtím členov a funkcionárov pri nedostatku pokračovateľov. Preberá to oblastný výbor v danej lokalite. Tento orgán nedokáže zabezpečiť všetky náležitosti. Musíme sa snažiť vo svojej činnosti a pokúsiť sa vytvoriť (nazvem to pracovné skupiny) pre danú lokalitu. Súčinnosť pri plnení úloh nám bola priznaná už v zákone o protifašistickom odboji. Nevídím problém s kooperáciou územných celkov na všetkých úrovniach. Veď je to zakotvené v Ústave SR. Už dnes si trúfame povedať, koľko ľudí bude v Banskej Bystrici pri oslavách 70. výročia SNP. No koľko ich bude v obciach a iných dôležitých miestach, ktoré padajú do zabudnutia, asi povedať nevieme.

Pavol STUHLÝ, ZO SZPB Dolný Kubín

Aj ja mám pocit, že mi už v živote ušiel vlak.

Kam smerujeme?

Keď sa v tridsiatych rokoch 20. storočia v Nemecku dostal k moci Adolf Hitler, jeho vstupu do vrcholovej politiky pomohla hospodárska kríza, ktorej sprievodným javom bola obrovská nezamestnanosť nemeckého obyvateľstva. Negatívne znaky veľkej hospodárskej krízy poznačili ekonomiky štátov naprieč celou Európou.

Osemdesiat rokov po vstupe nacistov do politiky Nemecka, ktorá v ich réžii bola predohrou k rozpútaniu druhej svetovej vojny v Európe, znovu skloňujeme pojem kríza.

Môžeme ju nazvať finančnou, ekonomickou či morálnou. Jej dôsledkom je vysoká miera nezamestnanosti produkujúca negatívne sociálne javy, z ktorých mnohé bolo možno pozorovať osemdesiat rokov dozadu. Rozmáhajúcu sa chudobu, obavy bežného človeka o udržanie si svojho životného štandardu.

Je to aj výzva pre schopných politikov ukázať rozsah a hĺbku svojho umu a zručnosti – ako zabezpečiť fungovanie slušného života pre všetkých občanov aj v náročných prelomoch riadenia a smerovania hospodárskej politiky štátu.

V konaní jednotlivých predstaviteľov politických elít štátov je rozdiel v morálnosti tohto konania. Zabezpečiť dobrý život jedných za cenu marazmu, ba i likvidácie druhých, nie je morálne.

V súčasnosti komplex zmlúv, opatrení a nástrojov Európskej únie má slúžiť k tomu, aby žiadny jej člen nezahynul hospodársky ani vojensky.

Na Slovensku chcú občania, ktorí sú postihnutí negatívnymi javmi krízy, počuť, že súčasná situácia sa obráti k lepšiemu.

Čoraz výraznejšie sa však prejavu-

je chabosť našich vlastných nástrojov slúžiacich na eliminovanie týchto negatívnych javov. Najvypuklejšie prenikajú z obydľí, kde dlhodobo žijú občania, ktorých ako prvých vyradila kríza z pracovného procesu a ktorí svojiským spôsobom riešia svoju neutešenú životnú situáciu.

Faktorov, ktoré podmienili ich životenie na okraji spoločnosti, je viacero. Prevažne nízka vzdelanosť a tradícia dosahovať v nej vyššie méty, z čoho vyplývalo, že aj v období, kedy pracovali, vzhľadom k svojim individuálnym schopnostiam boli zaradovaní na nízko platené pracovné pozície.

Bežný občan Slovenska mnohonásobne citlivejšie vníma krádeže a „zločinu“, ak je bezprostredne ohrozený „face to face“, ako keď o milióny oberie štátny rozpočet omnoho sofistikovanejší špekulant zložitými postupmi, ktoré sú mimo chápania jednoduchého človeka.

A tak sa na Slovensku ponúka do pozornosti takto frustrovaných občanov politický subjekt, ktorého podhubie tvorí nacistická ideológia. Ideológia, ktorá sa v praxi naplno prejavila v „riešení“ veľkej hospodárskej krízy, keď sa v tridsiatych rokoch 20. storočia v Nemecku dostal k moci Adolf Hitler.

A sme znovu na začiatku. Preto otázka znie – akou cestou chceme kráčať, kam budeme smerovať?

Mimochodom, ani pre Adolfa Hitlera nebol nacizmus dobrý podnik. Vojenská mašinéria, ktorú rozpútal, okrem miliónov ľudských obetí a obrovských hmotných strát v krajinách, ktoré postihla, zomlela aj jeho samotného.

Zuzana GERGELYOVÁ, predsedníčka HDK ObvÚ SZPB Trnava

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Rubrika, v ktorej ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedá na vaše otázky.

Tie môžete poselať na adresu bojovník@szpb.sk.

■ **Ako je to so zdravotným poistením občana SR v prípade, ak dlhodobo pracuje v cudzine?**

Ivan P., Brezno

Povinne verejne zdravotne poistená v Slovenskej republike je osoba, ktorá má na Slovensku trvalý pobyt. V zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení toto neplatí, ak ide o osobu, ktorá je zamestnaná v cudzine a zároveň je zdravotne poistená na území štátu, v ktorom vykonáva činnosť zamestnanca, alebo sa dlhodobo zdržiava v cudzine, kde je aj zdravotne poistená. Teda, na Slovensku nie je zamestnaná a ani tu nevykonáva samostatnú zárobkovú činnosť. Za dlhodobý pobyt v cudzine sa považuje pobyt dlhší ako šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov.

Zdravotným poistením v cudzine sa na účely tohto zákona rozumie systém zdravotného poistenia financovaný prostredníctvom odvodov na zdravotné poistenie alebo daňového systému príslušného štátu, alebo komerčné zdravotné poistenie ustanovené legislatívou príslušného členského štátu pre vykonávanú činnosť; v prípade štátov, ktoré nie sú členskými štátmi EÚ, sa týmto rozumie aj komerčné poistenie liečebných nákladov.

Ak je niekto počas svojej práce v zahraničí zdravotne poistený v inej krajine, prestáva byť poistencom systému verejného zdravotného poistenia v SR. Túto skutočnosť však musí oznámiť svojej zdravotnej poisťovni. Po ukončení zamestnania a zdravotného poistenia v niektorom členskom štáte EÚ (na základe existencie trvalého pobytu v SR) sa treba opäť prihlásiť v zdravotnej poisťovni v SR.

V tejto súvislosti je veľmi podstatná a zásadná skutočnosť, že v rovnakom čase je možná účasť iba na jednom systéme sociálneho zabezpečenia – ktorého súčasťou je aj zdravotné poistenie v rámci členských štátov EÚ. Z tohto vyplýva, že nemôže nastať situácia, keď je niekto v rovnakom čase zároveň poistencom verejného zdravotného poistenia v SR, aj účastníkom systému zdravotného zabezpečenia v inej krajine.

O zmenu účtu na poukazovanie dôchodku treba požiadať

Sociálna poisťovňa (SP) v týchto dňoch zaznamenala zvýšený počet žiadostí o zmenu poukazovania dôchodku z jedného účtu v banke na iný účet.

„Upozorňujeme dôchodcov, že o zmenu účtu, na ktorý chcú poukazovať dôchodok, je potrebné požiadať na predpísanom tlačíve, ktoré sa nazýva Poukazovanie dôchodkových dávok na účet dôchodcu v banke. To je k dispozícii v ústredí Sociálnej poisťovne, vo všetkých pobočkách Sociálnej poisťovne, ako aj vo všetkých bankách. Tlačivo sa tiež nachádza na webovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti Dôchodkové poistenie – Formuláre. Vyplnenú, podpísanú a bankou potvrdenú žiadosť je potrebné doručiť do Sociálnej poisťovne v origináli,“ informoval TASR hovorca SP Peter Višvader.

Zákon o sociálnom poistení ukladá Sociálnej

poisťovni postupovať tak, aby bol dôchodok vyplatný novým spôsobom najneskôr od splátky dôchodku splatnej v treťom kalendárnom mesiaci nasledujúcom po kalendárnom mesiaci, v ktorom bola žiadosť o zmenu spôsobu výplaty dôchodku doručená SP.

V tejto súvislosti poisťovňa odporúča dôchodcom zrušiť pôvodný účet až do prijatia písomného oznámenia, od ktorého dátumu bola zrealizovaná zmena spôsobu výplaty dôchodku na nový bankový účet. V opačnom prípade by sa dôchodok poukazoval na zrušený účet a peniaze by mohli byť dôchodcovi opätovne poukázané až po ich vrátení z banky. **red TASR**

Tlačivo nájdete aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovne.

Ilustr. foto: red

Cestovanie po stopách bojov

Medzinárodný veľtrh cestovného ruchu, ktorý sa konal v dňoch 30. januára až 2. februára v bratislavskej Inchebe, prezentoval ponuky domácich a zahraničných organizácií a zariadení na dovolenkové pobyty, poznávacie zájazdy, návštevu prírodných a kultúrnych pamiatok a rôzne podujatia. Prezentoval aj podujatia, ktoré sa spájajú so spomienkovými stretnutiami na výročie SNP, národnoslobodzovacích bojov v rokoch 1944–1945 a okrem štátnych a iných organizácií, Múzea SNP a miest a obcí sa na nich podieľa aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov od Dukly po hranice s Českou republikou. Budili mimoriadny záujem. Skaličania spoločne s inými organizáciami pripravujú napríklad novinku: Európsku kultúrnu cestu slovenského architekta Dušana Jurkovi-

ča. Ojedinelé sú jeho originálne domy v Skalici, Luhačoviciach či v iných mestách, ale najmä ojedinelá mohyla M. R. Štefánika na Bradle. Meno Štefánika, medzinárodne uznávaného hviezdára a jedného z tvorcov samostatného Československa na troskách Rakúsko-Uhorska, sa spája aj s viacerými partizánskymi brigádami a oddielmi v protifašistickom odboji. V tomto kontexte sa mnohí vystavovatelia, najmä z Českej republiky, pýtali, ako to bude v tomto roku v Banskej Bystrici, Zvolene, Brezne, v Kallišti a na iných miestach, keď banskobystrický župan Kotleba verejne proklamuje svoj obdivný vzťah k tisoovsko-tukovskému profašistickému Slovenskému štátu a zaznáva Povstanie a účastníkov odboja, a obklopuje sa skupinou ľudí nápadne pripomínajúcich oblečením a pozdra-

vom „Na stráž!“ Hlinkovu gardu, ktorá sa spoločne s esesáckymi oddielmi podieľala na zatváraní a strieľaní účastníkov odboja, na deportácii Židov a Rómov do nemeckých koncentračných táborov, a dnes sú títo ľudia jeho osobnou ochranou. Či nebude pripravované podujatia bojkotovať, či nebudajú sa vystatovať s čiernokošelačmi na tribunách. Veď nielen odbojár, ale aj mnohé cestovné kancelárie a organizácie pripravujú na tieto podujatia cesty aj mladých ľudí. Nestanú sa terčom nevhodného politického zneužitia? Skúsenosti z posledných dní potvrdzujú, že podobné obavy sú opodstatnené. Dúfame, že príslušné štátne orgány urobia potrebné opatrenia, aby sa obavy nestali skutočnosťou. Aby sa Slovensko nestalo medzinárodnou hanbou nevhodnými aktivitami a vystúpeniami extrémistov. **Mk**

Československí vojaci v boji o Liptovský Mikuláš

Dvojmesačné najťažšie boje o Liptovský Mikuláš sa zapísali do histórie československých jednotiek.

K blížiacemu sa výročiu bojov o Liptovský Mikuláš pripravilo Múzeum Janka Kráľa prednášku o ich priebehu pre odbornú aj širokú verejnosť. V jej obsahu nebudú chýbať mapy bojiska s animovanými frontovými líniami a archívne hlásenia jednotiek čs. zboru z rozhodujúcich dní bojov. Diváci si takisto budú môcť pozrieť na dnešných fotografiách miesta, o ktoré sa pred 69 rokmi tak urputne bojovalo. Prednáška s názvom „Československí vojaci v boji o Liptovský Mikuláš“ sa bude konať dňa 21. februára 2014

v Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši o 16.00 h. Všetkých srdečne pozývame. **Red**

Ilustr. foto: Múzeum J. Kráľa

Darujte 2% z dane SZPB

SLOVENSKÝ ZVÄZ PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV, Ústredná rada

So sídlom Štúrova 8, 815 72 Bratislava – Staré Mesto

Právna forma: Občianske združenie
IČO: 00177431

Vyzývame svojich členov, priateľov a sympatizantov, aby využili možnosť poukazania 2% podielu zaplatenej dane z príjmov a poskytli tak podporu pre našu činnosť v roku 2014.

SZPB bol k tomuto účelu zaregistrovaný dňa 10. 12. 2013 v zozname prijímateľov 2% dane v Notárskom centrálnom registri (www.notar.sk) pod sp. zn. NCRIs 52758/2013.

Právnické a fyzické osoby, ktoré chcú darovať nielen 2% zo zaplatenej dane z príjmov za rok 2013 na verejnoprospešné aktivity nášmu občianskemu združeniu, majú možnosť tak urobiť poukazaním darovanej sumy na náš účet vedený vo VÚB banke číslo 63831012/0200.

Za Váš príspevok a prejavenú dôveru vopred ďakujeme.

Ústredná rada SZPB

Kontakt: e-mail: ekonomka@szpb.sk
telefón: 02/38104942, 0911 151512
www.szpb.sk

Horehronské obce od Brezna po T

Oslobodenie Helpy

Obec Helpa si pripomenula 69. výročie oslobodenia. Pri tejto príležitosti bola na námestí pri pamätníku padlých 30. januára položená kytica kvetov spolu so žiakmi a učiteľmi zo Základnej školy v Helpe, zástupcami obce a členmi základnej organizácie SZPB, kde sme si pripomenuli aj trochu z histórie oslobodenia obce.

V noci z 30. na 31. januára v roku 1945 oslobodili našu obec ruskí a rumunskí vojaci a vytlačili fašistických okupantov na západ. Hneď po oslobodení stiahla sa z hôr do obce partizánska skupina majora ruskej armády Kvetinského v počte asi 500 mužov a zotrvali v obci najbližšie dva mesiace. Štáb bol v dome obchodníka Imricha Melka, kde boli ubytovaní aj velitelia. Ostatní partizáni bývali u bohatších občanov. Po príchode ruskej armády bola v Helpe zriadená milícia pre poriadkovú službu. Veliteľom bol Juraj Filo-Maľuga a sídlo bolo v pasienkovom dome. Milícia strážila obec 24 hodín, zbierala a zneškodňovala po okolí roztratenú muníciu. V lete bola rozpustená, nakoľko namiesto nich nastúpili četníci s novým názvom – národná bezpečnosť. Nemci na ústupe ničili všetko, vrátane elektrického vedenia, ktoré bolo počas mesiaca február opravované a od 16. marca začala prúdiť do siete dodávať továreň v Pohorelskej Maši. 8. mája

1945 Nemecko kapitulovalo, čím sa skončila vojna pre Európu a 2. septembra 1945 kapitulovalo na východe bojujúce Japonsko, čím došlo k definitívnemu ukončeniu 2. svetovej vojny. 8. mája 1945, keď sa zvest' o kapitulácii Nemecka rozletela do celého sveta, v Helpe na námestí bola usporiadaná oslava. Milícia z veže kostola strieľala dávky z guľometu na všetky svetové strany na oslavu ukončenia 2. svetovej vojny a potom sa všetci občania zišli v kostole, aby sa poďakovali Pánu Bohu za ukončenie vojny.

Tejto vojny sa zúčastnilo 61 štátov a bojovalo v nej 110 miliónov vojakov. Vo vojne zahynulo 30 miliónov ľudí a ďalších 11 miliónov zahynulo v koncentračných táboroch. V každej vojne sa bojuje za záujmy bohatých a na každú vojnu doplácajú chudobní a bezmocní. Každá vojna plodí len bolesť, nenávisť, násilnosti a hlad. Sme radi, že Európa už 69 rokov dokázala žiť v mieri.

ZO SZPB Helpa

Rekordná účasť na Pochode vďaky

Koncom januára si Horehronie pripomenulo 69. výročie oslobodenia. Stalo sa tradíciou, že sa táto udalosť pripomína formou turisticko-lyžiarskych pochodov po stopách osloboditeľov. Obecný úrad a Turistický oddiel v spolupráci so ZO SZPB v Čiernom Balogu usporiadali toho roku už jubilejný 40. ročník Pochodu vďaky.

Čerstvo napadnutý sneh a počasie s pomerne jasnou oblohou priťahlo rekordný počet – 152 turistov a všetkých milovníkov pohybu zimnou prírodou, a to nielen z radov domácich, ale aj Podbrezovej a Brezna.

V nedeľu ráno 26. januára sa účastníci najprv stretli pred obecným úradom, kde spoločne položili kvety pri pamätnej tabuli padlých v II. svetovej vojne. Po pietnom akte sa dvoma plnými autobusmi vyviezli na kótu Krížnô (935 m n.m.). Tu ich privítala Perinbaba, ako sa na zimu patrí, a slniečko miestami nazerajúce iba spoza mrakov, ktoré tienili možné výhľady na všetky smery. Účastníkov však ovládla pohoda, optimizmus, dobrá nálada a predovšetkým chuť vydať sa pešo horami-dolami na 12 km trasu až ponad osadu Dobroč, do miesta najťažších obranných bojov, v doline Páleníčnej. Cieľ bol pri pomníku, na ktorom je napísané: „Na tomto mieste občania Čierneho Balogu a partizáni hrdinsky bránili obec proti presile fašistických jednotiek dňa 28. januára 1945. Pri tomto boji bol smrteľne zranený náš občan Jozef

Schon“. V cieľi ich tradične vívalo aj malé občerstvenie a veľká Vatra oslobodenia.

Po príchode posledného staršieho a skúseného turistu Júliusa Klimenta, ktorý z bezpečnostných a zdravotníckych dôvodov robil aj teraz záver trate, sa pri pomníku uskutočnil pietny akt kladenia venca. Po ňom sa prítomným prihovorili organizátori – najprv starosta obce František Budovec, tajomník ZO SZPB Anton Pôbiš, ako aj predseda turistického oddielu Ivan Kučerák.

Vatra oslobodenia sálala čoraz viac tepla. To priťahlo všetkých. Usporiadali sa do polkruhu, aby si tiež tradične spoločne zaspievali najprv čiernobalockú hymnickú pieseň Cez Balocké čierne hory a následne pokračovali povstaleckými.

Vďaka organizátorom. Spokojní boli všetci, skorej narodení i mladší. Sľúbili si, že nedovolia, aby sa na odvážne činy živých i tých, ktorí obetovali svoj život, zabudlo. Rozchádzali sa s vierou, že na 41. ročníku stretnú znova.

Milan KOVÁČIK
podpredseda Oblastného výboru SZPB

Oslobodenie Helpy si prišli pripomenúť všetky generácie.

Pochodu vďaky v Čiernom Balogu doprialo počasie.

Foto: M. Kováčik

Pietna spomienka v Závadke nad

Oslobodenie Dobšinej

V pondelok 27. januára zorganizovalo Mesto Dobšiná a základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) spomienkovú slávnosť na počesť 69. výročia oslobodenia nášho mesta. Prítomní občania si vypočuli báseň, ktorú predniesla Terézia Balážiková, a príhovor primátora mesta Karola Horníka (Smer-SD).

Ten vyzdvihol hrdinstvo osloboditeľov, ktoré má význam a vplyv aj na dnešnú generáciu. Následne sa slova ujal predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Dobšinej František Novotný, ktorý priblížil historické súvislosti viažuce sa k Dobšinej a jej okoliu.

V kalendári nie je 27. január vyznačený ako sviatočný deň, no oby-

vatelia Dobšinej ho považujú za svoj sviatok. I keď pamätná tabuľa vzdáva hold Sovietom, v mestskej kronike je zapísané, že 27. januára 1945 vstúpili na územie mesta ako prvé rumunské jednotky, bojujúce vo zväzku 2. ukrajinského frontu. Pamätná tabuľa na radnici, ktorá bola osadená ešte za socializmu, teda nie je historicky v poriadku.

Primátor mesta už niekoľko rokov sľubuje jej zmenu či doplnenie, aby bolo z historického pohľadu veciam učinené zadosť.

„24. januára 1945 začali okupantské jednotky z Dobšinej ustupovať najmä cez Stratenú. Ústup sťažila snehová kalamita, pri ktorej napadlo asi pol metra čerstvého snehu. Oslobodenecké rumunské oddiely sa blížili. 26. januára bolo už v Dobšinej prázdno a všade panovalo ticho. Obyvatelia boli ukrytí v pivniciach a čakali na osloboditeľov. Očakávali sa Rusi, no ráno

elgárt si pripomenuli oslobodenie

Foto: ZO SZPB

Hronom.

Foto: ZO SZPB Z n/H

Vatra po Pochode vďaky v Čiernom Balogu sálala teplo do ďaleka.

Foto: M. Kováčik

Pietny akt kladenia vencov v Brezne.

Foto: R. Suja

Dobšínčania si pripomenuli svoje oslobodenie.

Foto: ZO SZPB Dobšín

V Závadke nad Hronom bilancovali

Výbor ZO SZPB v Závadke nad Hronom si 29. januára v spolupráci s Obecným úradom pripomenul 69. výročie oslobodenia obce pietnym aktom kladenia vencov k pamätníkom.

Slávnostný príhovor predniesol starosta obce Ján Tešlár. Po pietnom akte sa všetci členovia odobrali do klubovne Spoločenského domu, kde sa uskutočnila zhodnocujúca členská schôdza ZO SZPB.

Otvoril ju podpredseda ZO SZPB Milan Chudík. Privítal všetkých prítomných. Potom sa hodnotila činnosť našej ZO, od poslednej schôdze boli všetky úlohy splnené.

Správu o činnosti ZO SZPB predniesol predseda ZO SZPB Milan Capko, ktorý zhodnotil činnosť výboru, ako aj členov ZO SZPB pri organizovaní jednotlivých akcií, najmä pri pietnych aktoch.

V ďalšej časti sa zaoberal rozširovaním členskej základne. V roku 2013 bolo prijatých osem nových členov. V spolupráci s obecným úradom sme v roku 2013 zabezpečili úpravu

priestorov pri dvoch pamätníkoch priamo v obci a jedného pamätníka v Muránskej planine v časti Stožka. Tiež sme zorganizovali zájazd do Osvienčimu a naši členovia sa zúčastnili na akcii Clementisova cesta.

V ďalšej časti poďakoval predseda ZO SZPB za aktívnu účasť na jednotlivých akciách, za veľmi dobrú spoluprácu s obecným úradom, ako aj podnikateľským subjektom za pomoc.

Na záver sme prebrali finančné hospodárenie, návrh rozpočtu a plán práce na rok 2014. Prijaté uznesenie uložilo výboru ZO, ako aj členskej základni pokračovať v začatej ceste a plnení prijatých úloh. Po ukončení schôdze nasledovalo posedenie s občerstvením. V priebehu schôdze vystúpila spevácka skupina žien „Nádej“ z obce.

Výbor ZO SZPB

Do Brezna prišla sloboda v januári

Spomienkové oslavy oslobodenia vyvrcholili v Brezne 31. januára, práve v deň, na ktorý v roku 1945 pripadá oslobodenie mesta vojskami II. ukrajinského frontu maršala Rodiona J. Malinovského a 4. rumunskej armády pod vedením generála Nicholasa Dascalesca. Oslavy prebehli v troch častiach.

Najprv v dopoludňajších hodinách sa uskutočnilo stretnutie predsedov základných organizácií SZPB okresu Brezno. Predseda Oblastného výboru Ján Šulej privítal predsedu SZPB Pavla Sečkára a predsedov ZO SZPB Horehronia. Uviedol, že predsedovia zastupujú 25 miestnych ZO, ktoré v roku 2013 prijali 61 nových členov a podľa odberu členských známok na rok 2014 združujú 1020 členov. Takto si Horehronie aj naďalej udržalo miesto v trojici najpočetnejších organizácií SZPB na Slovensku.

Predseda SZPB Pavol Sečkár vo svojom vystúpení priblížil úsilie a ciele SZPB, ktorý má v súčasnosti 660 ZO a 17 566 členov. Prijatím zákona o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti SZPB, ktorý nadobudol účinnosť 1. februára, Slovenská republika aj zákonom uznáva nezávislé postavenie zväzu a poskytuje mu pomoc a súčinnosť pri plnení úloh, vrátane finančnej podpory. Najdôležitejšou úlohou zväzu v roku 2014 je zabezpečiť v obciach a mestách dôstojné oslavy 70. výročia SNP, ktoré vyvrcholia 29. augusta v Banskej Bystrici. Predpokladá sa účasť 20 000–30 000 účastníkov vrátane početnej skupiny zahraničných delegácií z Ruska, USA, Čiech, Francúzska.

V závere Ján Šulej zablagoželel predsedovi SZPB k jeho životnému jubileu 75 rokov, ktorého sa dožil 24. januára. Vyzdvihol jeho záujem aj o činnosť oblastnej organizácie, keď sa snaží nájsť čas, aby mohol

zavítať medzi členov na Horehronie.

V poobedňajších hodinách zástupcovia mesta, spoločenských organizácií, hostia a občania mesta sa v hojnom počte zúčastnili pietneho aktu kladenia vencov k pomníku padlých hrdinov, nazvanému „kamenná ruža vďaky“. Zástupca primátora mesta Ján Račák upriamil pozornosť na obeť, ktoré počas vojny a pri jeho oslobodzovaní museli priniesť nielen osloboditeľia, ale aj samotné mesto a jeho občania. Za hostí s príhovorom vystúpil predseda SZPB Pavol Sečkár, ktorý význam víťazstva nad fašizmom rozviedol z hľadiska nášho Slovenska, demokratických a mierumilovných síl v Európe a pokrokového sveta.

Následne sa väčšina prítomných presunula do blízkej veľkej sály hotela Ďumbier, kde oslavy pokračovali za účasti širokej verejnosti slávnostným zasadnutím Mestského zastupiteľstva mesta Brezno. Jeho hlavným bodom programu bolo, pri príležitosti osláv oslobodenia mesta Brezno, odovzdávanie ocenení za rok 2013, kolektívom a jednotlivcom za ich záslužnú činnosť v prospech mesta a jeho obyvateľov. Na návrh poslancov traja jednotlivci a jeden kolektív prevzali od primátora mesta Jaroslava Demiana ocenenie Cena mesta Brezno. Primátor sa rozhodol udeliť Cenu primátora mesta ďalším dvom kolektívom a dvom jednotlivcom.

Milan KOVÁČIK, podpredseda Oblastného výboru SZPB a poslanec Ms. zastupiteľstva

27. januára 1945 stretnutie sa s rumunskými oddielmi bolo veľkým prekvapením. Obyvatelia vyšli zo svojich úkrytov a neskôr prišli do mesta aj ruské oddiely, ktoré previerali mesto od nástrah mín. Každý prehliadnutý dom opatrili nápisom v ruštine (zdanije provedeno, min net). Oslobodenie mesta sa tak úplne naplnilo,“ priblížil František Novotný.

Pripomeňme si tiež, že azda najvýznamnejšou osobnosťou odboja v Dobšinej je Karol Adler. Narodil sa 20. marca 1910, povoláním bol zubný technik pôsobiaci v Leviciach a Poprade. Od vzniku prvej Slovenskej republiky sa an-

gažoval v protifašistickom odboji a v roku 1944 sa stal vedúcim partizánskej skupiny patriacej do partizánskej brigády Rákosi a po smrti Zoltána Grubicsa sa stal veliteľom partizánskej skupiny Sándor Petófi. Koncom decembra 1944 sa jeho skupina dostala do stretu s nemeckými vojskami a on sa pokúsil uniknúť v oblasti Vyšnej Slanej a Rejdovej. Nepriateľské vojská ho však obkľúčili a zajali vo Vyšnej Slanej 10. decembra 1944 a následne Karola Adlera odovzdali gestapu.

Po mučení bol popravený obesením na námestí v Dobšinej. Na budove pošty nachádzajúcej sa

na námestí, na ktorom zomrel, je mu venovaná pamätná tabuľa. V roku 1964 bol in memoriam povýšený na kapitána a bol mu udelený Rad červenej hviezdy. Na spomienkovej slávnosti oslobodenia mesta sa však stretla iba hŕstka ľudí, aby si svojou účasťou uctili tých, ktorí položili životy za slobodu. Najmä mladá generácia má permanentný nedostatok vedomostí z histórie svojho mesta. Vojna či oslobodenie patria do histórie, no pripomínáme si ich preto, aby sme sa z úspechov, ale aj chýb minulosti poučili aj dnes.

ZO SZPB Dobšín

Slovenské historické osobnosti 1939–1945

Belo KUBICA

štábný kapitán letectva, zástupca veliteľa 3. čs. bitevného leteckého pluku v ZSSR
1. čs. zmiešanej leteckej divízie v ZSSR

*7. 10. 1914 Osuské, okres Senica

† 22. 4. 2004 Bratislava

Foto: VHU Bratislava

Absolvoval 6 tried základnej školy v Osuskom a 4 triedy meštianskej školy v Brezovej pod Bradlom a v Trnave. V roku

1934 ukončil 4-ročné štúdium vo Vyššej priemyselnej škole staviteľskej v Bratislave. 11. 6. 1934 odvedený do čs. brannej moci. 16. 7. 1934 prezentovaný na vykonanie prezenčnej služby v delostreleckom pluku 153. V roku 1934–1935 bol poslucháč ŠDDZ v Znojme. V roku 1935–1937 absolvoval vojenskú akadémiu s dobrým prospechom. 1. 8. 1937 Kubicu premiestnili k letke 71 leteckého pluku 6. Od 4. 10. 1937 do 18. 3. 1938 bol frekventantom aplikačného kurzu pre por. let. v Prostějove, ktorý ukončil s veľmi dobrým prospechom. 21. 3. 1938 bol zaradený do letky 71 vo funkcii nižšieho dôstojníka. Od 1. 5. 1938 bol zaradený na

funkciu 1. dôstojníka letky 71.

Kubicu po vzniku Slovenského štátu zaradili do slovenskej armády a premiestnili do leteckého pluku 3. Dňom 1. 10. 1939 bol vymenovaný za poľného pilota – letca a poľného pozorovateľa – letca. 1. 5. 1940 bol už ako npor. letectva (1. 1. 1940) určený za veliteľa letky 3 v Nitre, s ktorou sa od 26. 7. 1941 do 20. 8. 1941 zúčastnil nasadenia na východnom fronte. 1. 7. 1942 povýšený na stot. letectva 14. 8. 1942 bol ustanovený v dovtedajšom služobnom zaradení za dočasného veliteľa I. perute. V ňom zotrval až do 15. 1. 1943, keď odovzdal funkciu dočasného veliteľa I. perute. Od 1. 3. 1943 bol trvalo premiestnený do LŠ, s určením za ZV ŠÚVZ. Od 15. 8. 1944 určený za ZV LŠ.

Jeden z organizátorov príprav SNP na letisku Tri Duby. Od 29. 8. 1944 sa zúčastnil SNP ako vojak 1. čs. armády na Slovensku. Príslušník let. sk. a vel. letiska Tri Duby do 10. 10. 1944,

keď bol let. odtransportovaný do ZSSR, kde sa preškolil na sovietsku leteckú techniku a bol zaradený do 1. čszld v ZSSR. Od 12. 11. 1944 šturman 3. čsblpl, od 10. 3. 1945 v hodnosti škt. let. určený za ZV 3. čsblpl. V rámci tejto leteckej jednotky sa zúčastnil oslobodzovania ČSR. Po vojne bol prijatý do čs. armády. V období od 30. 10. 1945 do 15. 7. 1947 absolvoval 2. a 3. ročník VŠV v Prahe s dobrým prospechom. V r. 1949 navštevoval Vyššiu letecko-taktickú školu v Lipecku. Po r. 1945 zastával tieto vel.-štábne a pedagogické funkcie: starší šturman a ZV 3. čsblpl v Prahe – Kbeloch, NŠ vel. 4. ld v Trenčíne, referent 1. odd. vel. let. HŠ, vel. Školy pre vel. bojových jednotiek v Prahe, náčelník operačnej skupiny I. odd. štábu vel. let., náčelník I. odd. štábu vel. let., náčelník odd. boj. prípravy vel. let., učiteľ VVU v Prahe. Od r. 1951 –1958 náčelník katedry let. VTA Brno. V r. 1958 bol ako

plk. prepustený do zálohy z dôvodu, že VTA v Brne bola reorganizovaná a pre Kubicu nebola v rámci čs. armády voľná žiadna funkcia. Neoficiálnym dôvodom bola jeho „znížená politická dôvera a autorita u podriadených“, ktorá vyplývala z jeho služby v slov. armáde, ako aj z jeho vzťahov s bývalými príslušníkmi slov. letectva a s tzv. západnými letcami, to znamená osobami nepohodlnými pre vtedajší politický režim. V civile vykonával rozličné technicko-administratívne funkcie: technik úradník, vedúci skupiny inžiniersko-geologických prác, riaditeľ odboru civilného let. ministerstva dopravy, vedúci technickej inšpekcie Štátnej let. inšpekcie v Bratislave. Rehabilitovaný v r. 1991 v hodnosti plk. a následne vymenovaný za genmjr. v. v. (P. ŠUMICHRAST)

(Prevzaté z knihy *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939–1945*, ktorú vydal Vojenský historický ústav v Bratislave v roku 2013.)

Zuzana Klocoková sa už teší na jar

V pôvabnej malej dedinke Osádka, počtom najmenej v Oravskom regióne pod Chočskými vrchmi, ktorej história sa začala písať od roku 1381, býva najstaršia členka Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov pre oblasť Ružomberok, Zuzana Klocoková. Dátum jej narodenia je 14. 1. 1912.

Z veľkým záujmom som prijal pozvanie predsedu oblastného výboru SZPB v Ružomberku na návštevu a gratuláciu našej členky, 102-ročnej Zuzany Klocokovej. K oslávenkyni nás sprevádzal starosta obce Pavol Mareták.

Stála vo dverách svojej dreveničky v znamení očakávania. Uvítanie „poslal vás sám pán Boh“ som najprv vnímal s prekvapením, no po jej vysvetlení z úsmevom. V noci pred našou návštevou jej vypla elektrika a myslela si, že idú elektrikári. Po gratulácii a odovzdaní kvetov a darčiek starosta obce, zručný elektrikár, odstránil poruchu na skrate šnúry od tele-

vízora a pani Zuzana vyslovila slová vďaky za gratulácie aj odstránenie poruchy. Veľmi ma prekvapila jej nevídaná čulosť a zhovorčivosť. Býva sama, stravu jej donášajú a denne navštevujú príbuzní a susedia. V zime jej nachystajú drevo a kúri si sama.

Môjmu pohľadu neušli na nočnom stolíku pohodene posledné vydania dvojtyždenníka Bojovník či Ročenka odbojárov. Jej srdcovou záležitosťou je veľká záhrada, v ktorej rada pracuje. Už sa teší na jar a sadenie zeleniny. Nedá dopustiť na veľmi dobré susedské vzťahy, ktoré všeobecne aj v obci panujú. „Susedia vedia, kedy spím, čo

robím a čo potrebujem,“ hovorí oslávenkyňa. Pri debate o období 2. svetovej vojny boli dobré susedské vzťahy a súdržnosť veľmi významné. V obci sa ukrývali partizáni aj v ich dome. „Vlasovci vtrhli do dediny s úmyslom plieniť 2. februára na sviatok Hromníc. Bolo to strašné, no nikoho sme neprezradili,“ spomínala Zuzana Klocoková na udalosti z roku 1945. V ten deň zastrelili 41-ročného Ondreja Luptáka-Čižmárika. Na otázku, či si občas niečo prečíta, odpovedala, že je to pre ňu samozrejmé. Chce vedieť, čo sa deje.

Veľmi sa nám nechcelo rozlúčiť sa s pani Zuzanou. Zhovorčivosť a usmiata tvár nás odprevadila až na priedomie svojej dreveničky z ktorej priam dýchala jej priamosť, vitalita, dobrota srdca.

Pavol STUHLÝ, ZO SZPB Dolný Kubín

Vinšovníci s jubilantkou Zuzanou Klocokovou.

Foto: ps

Bývalá šéfredaktorka Bojovníka Eva Richterová jubiluje

V posledný januárový deň roku 1934 sa narodila v rodine evanjelického kňaza a básnika Emila Boleslava Lukáča dcéra Eva.

Otec vyštudoval v Lipsku a na parížskej Sorbone a tam si zamiloval moderných francúzskych básnikov. Neskôr ich preložil do slovenčiny a knižne vydal. Podobne preložil slovenských básnikov do francúzštiny. Knižne vyšli v Paríži. Po vojne mu za to a za kultúrne aktivity udelili čestný titul akademika. V predvojnovom období sa viac venoval kultúrnym aktivitám ako svojmu povolaniu. Založil kultúrny časopis Predvoj, bol blízkym spolupracovníkom s Clementisom, Novomeským, priatelil sa s Okálím a rodinou Hatalovcov – tí ho v kružných dňoch blížiaceho sa frontu v roku 1945 uchýlili na dlhší čas v Skalici. Nuž také bolo rodinné zázemie mladšej Evy, v ktorom vyrastala a v ktorej sa rodila úcta k písanému slovu. V päťdesiatych rokoch začala pracovať vo vydavateľstvách Tatran a Slovenský spisovateľ. Neskôr v Roľníckych novinách, Lude, televíznom časopise. Osudné skúsenosti mladého dievčaťa z vyčinenia fašistov proti povstalcovi v Hodruši, kam chodievala s rodičmi do otcovho rodného domu – chodievala tam pravidelne donedávna, kým ju ťažkosti po operácii bedrového kĺbu neprinútili opierať sa o barly – ju myšlienkovito a citovo priťahli k účastníkom protifašistického odboja a začala pracovať v redakcii Bojovník. Dvadsať rokov až po odchod do dôchodku bola jeho šéfredaktorkou. Ako mladá žena mala rada motoristický šport – neraz sa zúčastnila ako jediná žena ma-

Eva Richterová oslávila 80. narodeniny. Foto: M. Kuček

lých automobilových pretekov. Venovala sa športovému potápaniu, dokonca bola jeho inštruktorkou a so skupinou potápačov často navštevovali vody Jadranu a iných morí.

Mnohí účastníci protifašistického odboja ju dôverne poznali. Stretávala sa s nimi a písala o ich životných príbehoch. V tomto smere sa stala vernou pokračovateľkou v šírení dobrého slovenského písaného slova v tradíciách svojho otca. Osemdesiatročnej jubilantke, známej slovenskej novinárke a aktivistke SZPB, želáme, aby sa jej upevnilo zdravie a mohla sa ešte dlho stretávať so svojimi priateľmi. Dcéra popredného a medzinárodne uznávaného slovenského básnika si to zaslúži.

Redakcia dvojtyždenníka Bojovník želá jubilantke hlavne pevné zdravie a veľa milých a pokojných chvíľ v ďalšom živote.

Martin KUČEK

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 7:** Ján Šurin 92, Jozef Lysičan 88, František Kordík 85, Anna Bergerová a Mária Čertíková 84, Eva Kujanová 81 a Boris Ondrejko-vič II. 60 rokov.
- **Bratislava 9:** Michal Bordo-váč 80 rokov.
- **Bratislava 15:** Svätopluk Zá-lešák 91 rokov.
- **Bratislava 18:** Viera Štíbraná 89 a Magda Šimková 86 rokov.
- **Bratislava 26:** Zuzana Herz-ková 87 rokov.
- **Bratislava 39:** Ing. Vladimír Turanec 90 a Marcelka Sagaro-vá 86 rokov.
- **Bošáca:** Emília Fraňová 90 a Ján Jurák 84 rokov.
- **Brezno 1:** Oľga Koleničková 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:**

- Anna Kubincová 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončor-da:** RSDr. Vladimír Banský 70 a Andrea Štrbáková 40 rokov.
- **Banská Bystrica – Obr. Mieru:** JUDr. Július Koval 81 a PhDr. Pavol Martuliak 75 ro-kov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Ida Bubniaková 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP/A:** Lýdia Fabová 70 ro-kov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Mgr. Eva Holécyová 82 a Dr. Jozef Bobok 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Elena Števcinová 75, Monika Roškova 65, Alžbeta Tomáši-ková a Dušan Crman 55 rokov.
- **Čierny Potok:** Jozef Šufliar-ký 70 a Ján Baláž 40 rokov.

- **Čaňa:** Helena Ščugliková 70, PhDr. Elena Horovčáková a Helena Petrová 60 rokov.
- **Dolná Krupá:** Jozefína Bo-hunická 65 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Anna Schniererová 55 rokov.
- **Dolný Kubín:** Pavol Janiga 88, Pavla Kupčová 87 a Ľudo-vít Kudlík 85 rokov.
- **Harmanec:** Emil Kolesár 70 a Kristína Beňová 60 rokov.
- **Heľpa:** Anna Petrisková a Anna Zibríková 85 rokov.
- **Hrachovo:** Viera Kamenská 60 rokov.
- **Hanušovce:** Pavel Bašista 60 rokov.
- **Humenné 2:** Anna Foffová 92, Mária Harbistová 90 a Anna Humeníková 60 rokov.
- **Humenné 3:** Anna Rybová 85 rokov.
- **Jasenie:** Ján Kučera 75, Juraj Buda 50 a Pavol Jamriška 25 rokov.
- **Jelšava:** Mária Paveleková 90 rokov.
- **Klenovec:** Zuzana Medve-ďová 88, Margita Bálintová 80 a Mária Antalová 70 rokov.
- **Kolačno:** Mária Kňazeje 60 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Bulavová 92 a Marta Knappo-vá 82 rokov.
- **Liptovské Revúce:** Paulína Gazdaricová 90 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Mária Krajčová 87 a Peter Vrlík 50 rokov.
- **Levice:** Margita Kapustová 82 rokov.

- **Lúčky:** Ing. Metod Močáry 70 rokov.
- **Myjava:** Anna Marečková 84 a Oľga Adamišová 65 rokov.
- **Martin – Sever:** Jozef Jurčík 88 rokov.
- **Muráň:** Anna Simanová 88 rokov.
- **Očová:** Margita Mulicová 81 rokov.
- **ZV SR – klub Prešov:** Ján Džambík 70 rokov.
- **Poltár:** Ladislav Kamenský 75 rokov.
- **Pezinok:** Katarína Esterlová 80 rokov.
- **Považská Bystrica:** Anna Bachratá 90 a Karol Dubovan 89 rokov.
- **Plešivec:** Ing. Oto Badín 70 rokov.
- **Podhradie:** Ján Balšianka 90 rokov.
- **Púchov:** Emília Mikulová 82 rokov.
- **Revúca:** Eva Kalinová 65 ro-kov.
- **Rimavská Sobota 1:** Ing. Pa-vel Barto 65 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Mgr. Viera Segedyová 65 rokov.
- **Rožňava:** Anna Fajdeková 90, Mária Homolová 86, Mag-da Hliváková 75, Anna Šom-ajová 65 a Lucia Kriaková 40 rokov.
- **Slavošovce:** Helena Kováčo-vá 75 rokov.
- **Sučany:** Božena Jamrišková 91 a Miloslav Pakán 88 rokov.
- **Senica:** Božena Hradská 80 rokov.
- **Staré Hory:** Anna Longaue-

- rová 83 a Anna Kováčová 60 rokov.
- **Tlmače:** Beáta Jašicová 40 rokov.
- **Trnava 2:** Valéria Péterová 92, Štefánia Palovičová 89, Au-gustín Maroň 86, Helena Jablo-nická 81, Štefan Hrehuš a Ing. Igor Fabián 75 rokov.
- **Tisovec:** Ján Rukavica a Pa-vel Murárik 92, Zuzana Ulická a Pavel Rukavica 91, Juliana Michalisková 86, Mária Ridzo-ňová 85, Magda Muráriková 75, Ondrej Jakubec 70, Alžbeta Gášpárová 65, Milota Gavalie-rová 65 a Zuzana Daxnerová 60 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Anna Mikláňková 92, Júlia Obrcia-nová 86, Vladimír Fiala 83, Ing. Karol Glamoš 65 a Beáta Párnícová 60 rokov.
- **Trenčín 1:** Jozef Petreje 80 rokov.
- **Utekáč:** Elena Štromajerová 65 rokov.
- **Vráble:** Katarína Reichelová 70 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Mária Gajdošová 50 rokov.
- **Vranov n/Topľou 2:** Mária Hudaková 85 rokov.
- **Zámutov:** Anna Mattová 75 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Emí-lia Semaniková 60 rokov.
- **Zlaté Moravce:** Michal Kraj-čí 80 rokov.

Jubilantom srdečne blahozeláme!

Blahoželanie oslávencovi

Jubilejných 90 rokov sa 28. decembra 2013 dožil Ján Široký. Narodil sa a aj základnú školu vychodil v Medzeve. Za mäsiara sa vyučil v Nemecku, kde aj istý čas pracoval. Základnú vojenskú službu absolvoval v Prešove. Po vypuknutí Povstania sa prihlásil, tak ako viacerí v Medzeve, do novovzniknutého partizánskeho oddielu „Ernst Thälmann“, s ktorým prešiel všetky bojové akcie počas jeho činnosti až do jeho rozpustenia 12. apríla 1945. Po návrate domov pracoval na púle v Počkaji až do odchodu do predčasného invalidného dôchodku v roku 1978. Za

svoju účasť v 2. svetovej vojne a SNP bol viackrát vyznamenávaný domácimi i zahraničnými vyznamenaniami. Ján Široký je posledný žijúci účastník 2. svetovej vojny a SNP v Medzeve. Pri príležitosti jeho životného jubilea mu predseda ZO SZPB Viktor Lachner zaželal ešte pevné zdravie a sil do ďalšieho života. My sa k blahoželaniu pripájame.

ZO SZPB Medzev

Navždy sme sa rozlúčili

- **Horná Súča** s 56-ročným Jánom Michaličkom.
- **Heľpa** s 90-ročnou Máriou Babelovou, 88-ročnou Máriou Kukuľovou a 75-ročnou Annou Hyriakovou.
- **Humenné 3** so 75-ročnou Annou Veverkovou.
- **Lehota p/Vtáčnikom** s 93-ročnou Annou Chovancovou.
- **Novosad** s 87-ročným Antonom Kerekešom.

- **Rožňava** s 91-ročnou Idu Kmecovou.
- **Štítik** s 97-ročným Jánom Zelinom.
- **Vlachovo** so 71-ročnou Máriou Gallovou.
- **Veľaty** s 89-ročným Jánom Jasičom.

Česť ich nehynej pamiatke!

Tichá spomienka

Štvrtého februára bude tomu už rok, čo od nás natrvalo odišiel Ervín Zemko z Istebného nad Oravou, priamy účastník Slovenského národného povstania a dlhoročný funkcionár a predseda ZO SZPB. Jeho rodine, spolubojovníkom, športovcom a všetkým jeho priateľom želáme, aby navždy ostali v spojení s ním, mysleli na neho a cítili

jeho blízkosť. Aby vnímali okolo seba jeho starostlivosť, jeho neviditeľnú prítomnosť. Nech je pre nás navždy anjelom, ktorý chráni nás a našich blízkych, ako to robil počas svojho života na tejto modrej planéte.

ZO SZPB Dolný Kubín a Istebné

Obetavý človek a odbojár

Štefan Horvát sa narodil v roku 1913 a ako päťročný stratil matku a šesťročný aj otca. Žil v chudobe u svojich príbuzných a čoskoro dospel k názoru, že sa celý život bude zastávať biednych. Po ukončení základnej a meštianskej školy pracoval na rôznych miestach, z dôvodu hospodárskej krízy ho ako slobodného prepúšťali. Stal sa členom odborov a zúčastňoval sa štrajkov a demonštrácií. Po vojenskej základnej službe v r. 1937 sa stal jedným z vedúcich odborových funkcionárov zastávajúcich sa práv pracujúcich. Po obsadení Slovenska Nemcami sa otvorene postavil proti fašizmu. Agitoval, vysvetľoval a získaval odporcov proti Nemcom, režimu a jeho prisluhovačom, za čo bol odsúdený na dva roky do väzenia.

Po vypuknutí SNP jeho zásluhou príslušníci žandárskej stanice zo Zlatých Moraviec odišli a v Hronskom Beňadiku sa pripojili k ozbrojenému oddielu. V ilegálnych bytoch v Zlatých Moravciach sa staral o ľudí, ktorých hľadalo gestapo a neskôr im pomohol premiestniť sa k partizánskym jednotkám. Pomohol aj bulharským vysokoškólakom,

ktorí sa v Zlatne pridali k partizánskej skupiny kpt. Maximova. Keď bola jeho bezpečnosť ohrozená, odišiel tiež na Zlatno, kde založil spolu s plk. Lipkom a kpt. Stančíkom partizánsku skupinu „Tribeč“, neskôr premenovanú na „Smrek – Bohuš“, v ktorej sa stal politickým komisárom. Skupina slúžila najmä na získavanie informácií o pohybe Nemcov, zabezpečovala potraviny a iné potreby pre partizánske oddiely. Spolupracoval so skupinou kpt. Maximova, ale aj s partizánskym oddielom npor. Mičudíka a plk.

Avdejeva. Povzbudzoval sa slovami: „Kto život prácou uchoval, ten môže byť šťastný.“

Dožil sa oslobodenia. Viedol Okresný národný výbor v Zlatých Moravciach a stal sa členom Slovenskej národnej rady. Pomáhal všade, kde jeho pomoc potrebovali. Bol spoluzakladateľom Zväzu slovenských partizánov, členom SPROV, neskôr SZPB, v ktorom bol tajomníkom a niekoľko rokov aj predsedom ZO. Dostal vyznamenania: Čestnú medailu I. stupňa ČZPB, medaily a Čestný odznak ÚR SZPB, Medailu M. R. Štefánika, medailu Za vernosť. Za svoju bojovú činnosť ho ocenili medailou Za víťazstvo nad Nemeckom, Radom SNP II. stupňa, medailami Nitrianskej partizánskej brigády a k 40. a 50. výročiu SNP. Získal viacero štátnych, krajských, okresných i odborových vyznamenaní a desiatky pamätných medailí.

S boľavým srdcom sa dožil 87 rokov. S manželkou Helenou prežil 52 rokov a vychovali 3 deti. Odišiel obetavý človek, usilovný funkcionár a príkladný odbojár. Jeho dôsledná práca zostala s nami ako dôkaz jeho veľkej lásky k životu, lebo pre prácu žil a pre dobro všetkých sa obetoval.

(Z rozhovoru s manželkou Helenou Horvátovou spracoval G. STOPKA)

Osud Frontového divadla

Spomienka ma vracia do roku 1964, kedy sme v Banskej Bystrici dôstojne oslávili 20. výročie Slovenského národného povstania. Pomerne veľký štáb pracovníkov Československej televízie Bratislava dostal od riaditeľa Jozefa Vrabca veľkorysú dvojdnú pracovnú voľno, aby sme si oddýchli a na vlastné oči obzreli pamätné miesta SNP.

Autor týchto riadkov komentoval priamy prenos z priletu vedúceho sovietskeho štátnika N. S. Chruščova do Prahy, ďalej z manifestácií na Staromestskom námestí v Prahe, ako aj z námestia v Banskej Bystrici. Okrem toho sme nakrútili viacero reportáží z osláv, ale aj spomienok zahraničných účastníkov SNP. Jedným z viacerých stretnutí bolo aj posekanie s pozoruhodným národným umelcom Andrejom Bagarom. Uberali sme sa vtedy na Staré Hory – slovenské Termopyly, kde sa završoval osud Prvej československej armády a čakal ju ústup do hôr. Jedna jediná cesta na Donovalský priesmyk bola doslova prepchatá autami, konškými povozmi a bojovými vozidlami.

Pokiaľ nemeckým letcom dovolilo počasie, útočili na ustupujúci prúd. „Pod Starými Horami do posledných chvíľ ústupu doslova hrdinsky bojovali dve protiletadlové rýchlopalné delá Druhej pa-

radesantnej brigády, až pokým sa im neminulo strelivo. Na Donovaloch pred hotelom Šport dohárli dve povstalecké lietadlá, ktoré po akrobatickom pristátí chceli zachrániť dvoch povstaleckých generálov. Generál Viest i Golian odmietli opustiť zvyšok svojich vojsk. Náš povstalecký Slobodný slovenský vysielateľ takisto zmĺkol. A ja s hlásateľom Milanom Dudášom sme si nestihli pripraviť batohy s najnutnejšími vecami a ustupovali sme do hôr,“ spomínal nám Jozef Vrabec, technický vedúci povstaleckého rozhlasu.

„Vtedy dodýchal náš staručký autobus s nápisom Frontové divadlo. Ako zázrakom sa zachovala jeho kostra odstavená pri ceste na Donovaly,“ zaspomínal vtedy Andrej Bagar.

Mal som česť niekoľkokrát spolupracovať s touto významnou osobnosťou. Z jeho iniciatívy vzniklo počas SNP 12. septembra 1944 Frontové divadlo v Banskej

Bystrici. Od 25. septembra 1944 bolo začlenené ako samostatná jednotka do Zboru osvetových dôstojníkov Prvej československej armády na Slovensku. Frontové divadlo našťudovalo a inscenačne obmieňalo zhruba dvojhodinový umelecký program. Tvorilo ho viacero žánrov – príhovory, hudobné koncertné čísla, recitácie, ťažiskové politicko-agitačné scénky a skeče, piesne a tance. Toto zájazdové umelecké teleso pod Bagarovým vedením realizovalo na povstaleckom území okolo 50 predstavení, niekedy aj dve tri denne. Ústrednou osobnosťou Frontového divadla bol jeho zakladateľ, vedúci, režisér a herec Andrej Bagar. Ako herci sa predstavili E. Medek, F. Zvarík, A. Cveková-Bašistová a A. Vandlík.

Okrem Frontového divadla majstrovstvo týchto umelcov využíval i Slobodný slovenský vysielateľ. „Predstavenie Frontového divadla sa konalo v nemocničnej sále. Medzi ranenými boli aj ruskí a francúzski partizáni, ale to našich hercov neprivedlo do rozpakov. Okrem obvyklého programu zaspievali aj francúzskym a ruským partizánom v ich

Členovia Frontového divadla.

Ilustr. foto: archív

rodnom jazyku. A keď herci začali spievať partizánsku hymnu, všetci ranení sa pridružili. Predstavenie vyvolalo veľké nadšenie a oduševnenie,“ napísala povstalecká Pravda.

Posledné predstavenie Frontového divadla sa konalo 26. októbra večer pre ťažko ranených v poľnej nemocnici v obci Staré Hory. Od blízkeho Harmanca a Ulmanky zaznievala mínometná a guľometná paľba. Divadlo však hralo. Druhý deň ráno pri leteckom bombardovaní ustupujúcich kolón po ceste Staré Hory – Donovaly

odštartovali herci so staručkým autobusom popri starohorskom kostole smerom na podhorskú osadu Richtárová. Azda pol kilometra pred osadou staručký autobus dodýchal. Členovia divadla sa vydali na výstup k Jelenskej skale, kde postupne vybudovali veľké bunkre. Frontové divadlo prestalo existovať, ale A. Bagar začal pomáhať pri vydávaní cyklostylovaného časopisu. Ešte päť mesiacov trval boj. Proti hladu, zime a náporu fašistov. A po vojne? Každý pošiel svojou stranou.

Milan STEHLÍK, publicista

Vojnové spomienky

Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v malebnej dedinke, zovretej pahorkami okraja Cérovej Vrchoviny v Čiernom Potoku, pamätá na svojich členov – jubilatov. Okrem toho, že okružie výročia členovia majú uvedené aj v Bojovníku, ich predseda nezabúda aspoň zavolať každému členovi k meninám či narodeninám. Osobitnú pozornosť venujú najstarším členom základnej organizácie, ktorých navštevujú členovia výboru osobne.

Naposledy navštívili svojho druhého najstaršieho člena až v Kalinove, kde trvale žije.

Števko Kapec sa narodil 25. januára 1931 doma v osade Hodoš (dnes súčasť Čierneho Potoka), ktorá patrila do katastra obce Hodejov. Osada bola osídlená kolonistami po prvej svetovej vojne.

Detstvo strávil, ako vtedy kaž-

dé dieťa, na dedine. Od malička pásli husy, potom kravy. V každodennom živote nastali zmeny po roku 1938, kedy aj do osady prišli maďarskí žandári, zo dňa na deň museli v škole hovoriť po maďarsky. Tragédiou sa pre malého Števka stal 4. november 1944! Vtedy mu nyilasovci odviekli spolu s ďalšími 15 mužmi otecka! Viac ho nevidel,

zahynul v koncentračnom tábore. Po vojne, ako všetci chlapci a odvážne dievčatá, nachádzali muníciu, náboje hádzali do ohňa, a pri manipulácii s puškou kamarátom, znenazdajky začul výstrel a až po chvíľke si uvedomil, že ho v boku niečo páli a miesto je teplé! Zasiahla ho guľka z náhodného výstrelu. Našťastie to bol „iba“ cvičný náboj z dreva a bol potretý červenou farbou. Napriek tomu rana sa mu zapálila a hnisala. Strelec „za tresť“ musel s malým Števkom chodiť na obväz až do 10 km vzdialeného Jesenského. Našťastie sa po dlhšom čase rana zahojila. V 1950-tom roku narukoval na vojenčinu. Odslúžil si ju v Malackách u „pevnostného pluku“. Po vojne sa zamestnal u spojárov, kde pracoval až do odchodu do dôchodku.

Počas našej návštevy nám vyrozprával svoj zaujímavý príbeh z obdobia vojny a po vojne. Počas pasenia kráv ich opakovane kontrolovali aj maďarskí žandári. Jedného poznal, býval a pochádzal zo susednej dediny. A vždy

sa ich vypytovali, či nevideli chodiť po pastve a lese chlapcov s puškami. Samozrejme, vždy tvrdili, že nevideli. Občas sa im aj vyhrážali, aby neklamali, že tadiaľto museli chodiť. Na neďalekom Bučeni, asi 5 km od ich pasienkov, sa zdržiavali partizáni z oddielu Sándor Petöfi, ktorý patril do brigády Rákoci mjr. Kozlova.

Na jedného z maďarských žandárov zo susednej dediny by zabudol, keby nezažil šok takmer 7 rokov po vojne. Počas základnej vojenskej služby bol prijatý do komunistickej strany. Po odchode z vojenčiny dostal inštrukcie, že sa má prihlásiť v základnej organizácii v mieste bydliska a aj na Okresnom výbore KSS. Ako mladý, nový člen aj tak urobil. V základnej organizácii v Hodejove ho predseda poslal, aby sa zaregistroval vo Filákovce. Po príchode do Filákovca a po príchode do budovy ostal v šoku. Mal ho zaregistrovať bývalý žandár horthyovského Maďarska, ktorý bol „už“ tajomníkom OV KSS.

Po vytriezvení z omámenia sa otočil a bez slova odišiel. Ani spomínaný tajomník nič nepovedal. Do strany sa viac neprihlásil, lebo mal s „kádrami“ vlastnú skúsenosť.

So smútkom v očiach a ťažkým hlasom skonštatoval: „...a teraz sa to vracia, gardisti a fašisti začínajú nám aj inde vládnuť zas. Tak vidíte, tohto som sa ja musel dožiť!“

Napriek tomu Ti, Števko, aj touto cestou prajeme k 83. narodeninám všetko najlepšie.

Jozef PUPALA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Spomínáme

Jozef Pavlínek ako slovenský vojak prešiel vojenskými posádkami v Topoľčanoch, Žiline a Brezne. V breznianskej posádke bol pridelený k delostrelcom do bojového priestoru Žarnovica – Píla. V tomto priestore sa dostal do bojov o Janovu Lehotu, ale pred početnou nepriateľskou presilou boli nútení ustúpiť. Po doplnení a sformovaní útvaru bol nasadený do bojov na úsekoch Žiar n/Hronom, Trnová Hora a Hronská Dúbrava. V tom čase naše jednotky ustupovali cez Korytnicu a Bukovec. J. Pavlínek bol zajatý vlasovcami, ale podarilo sa mu utiecť.

Po potlačení SNP musel uniknúť raziám, ktoré robili POHG v jeho rodnej obci Kunov. Po oslobodení bol členom SZPB v ZO Horné mesto – Nitra od roku 1949. Jeho odbojovú činnosť zdobí celý rad významných, ako odbojárskych, tak i pracovných.

Jozef Pavlínek, dlhoročný obetavý člen SZPB ZO Horné mesto Nitra, nás navždy opustil 21. novembra 2012, ako 92-ročný.

ZO SZPB Horné mesto, Nitra

Jubilant s vinšovníkmi.

Foto: jp

Neznáma výpoveď z čias 2. svetovej vojny

Aj po sedemdesiatich rokoch ostávajú spomienky aktérov druhej svetovej vojny živé s aktuálnym poslaním zabrániť fašistickej ideológii v akejkoľvek podobe dostať sa do života súčasníkov. Od skončenia vojny sa napísalo a povedalo množstvo autentických výpovedí o strašných vojnových zážitkoch. V príspevku približujeme výpoveď prozaika Františka Kreutza (1920–2004) zachovanú v jeho písomnej pozostalosti.

Koreňmi svojho životného bytia pochádzal z osady Katarínska Huta, miestnej časti novohradskej obce Cinobaňa. Svoj produktívny život spojil s výchovou a vzdelávaním mladej generácie. V úzkej spätosti s týmto svojím celoživotným poslaním bol jeho záujem o vlastivedný a literárny regionálny výskum, čo ho priviedlo k spracovaniu povestí a príbehov, najmä so zbojníckou tematikou. Jeho zástoj v slovenskej literatúre bol skromný. Bol autorom kníh pre mládež i dospelých na rozhraní historickej prózy a povestového žánru *Kliatba na Muráni* (1972), *Helpianska bosorka* (1985) a *Čriepky z breznianskeho rínku* (1993).

Po maturite (1939) pôsobil ako učiteľ na viacerých miestach (Poltár, Krná, Látka, Podkriváň) v čase, keď v Európe stále viac zúrila vojna. V roku 1941 dostal predvolanie na odvod. Odvieďli ho, ale požiadal o odklad vojenskej služby. Podľa vlastných slov „v pochybnej hrdošti na vlasteneckú povinnosť, s nádejou na priaznivé vybavenie žiadosti o odklad, s prečastými nepríjemnými úvahami o vojenskej službe vo vojnových časoch ubíhali dni môjho učiteľovania na Látkach“. Napokon 1. októbra 1942 po ročnom odklade narukoval „... bez slz a pozhennania drahej mamičky, lebo sme ju odpredvídali na druhý breh života vo veľkom žiali. Žiaľ nás premohol do takej miery, že sme vyčítali Osudu, prečo nám v čase najväčšej potreby odvolal milovanú mamičku. Po čase som pochopil, že Boh Všemohúci je vo svojej láske aj predvídajúci. Mamička by sa bola po 1. októbri 1942 vo vlastných slzách utopila. Mamička nám síce 11. júla 1942 odišla, ale jej láska ostala medzi nami.“ („Medailóny o mamičke“, rukopis).

Začínal v guľometnejrote

František Kreutz narukoval najskôr ku guľometnejrote v Kremnici. Starší brat uprosil suseda nadporučíka, aby sprostredkoval

jeho preloženie k takým zbraniam, ktoré „toľko nezavážajú frontovou nádejou“. Preložili ho teda do Turčianskeho Sv. Martina ku spojárom, za čo mu bol nesmierne povďačný najmä vtedy, keď sa dozvedel, že viacerí kamaráti učiteľia a príslušníci kremnickej guľometnej roty padli na ruskom fronte. Počas celého trvania základnej vojenskej služby síce nebol odvelený na front, ale podľa vlastných slov „odvelenie na front nás viacerých obchádzalo takmer celé trvanie vojenskej základnej služby. Hoci sme s istotou vedeli, že po dvoch rokoch sa neoblečieme do civilu, jednako nás nenapadlo, že náš civil je až natoľko vzdialený.“

Slovenské národné povstanie posádkam z Turčianskeho Sv. Martina priblížilo front k Strečnu, Dubnej Skale a západnému okraju Vrútok. Prvého septembra 1944 som si za Vrútkami úchytkom v zákopoch pripomínal začiatok školského roka, unesený predstavami zrodennými z dátumu som sníval o tom, ako stojím v triede pred štyridsiatimi párnymi zvedavých očí. Pozabudol som, že v nenormálnych časoch všetko ľudské je klamom

Pamätná tabuľa F. Kreutzovi.

Ilustr. foto: archív

a drsnou skutočnosťou zostáva len ľudská zbesilosť. Odpoľudnie toho slávnostného dňa pre učiteľov ma o tom presvedčilo, keď sedem nemeckých messerschmittov v hodinovej večnosti kropilo naše zákopy z palubných guľometov.

Po troch frontových dňoch spojárov vymenili zvolenský pešiaci a dve guľometné čaty z Kremnice.

Z bojových úsekov nás premiestnili do Banskej Bystrice, kde

vytvorili pre potreby Československej armády na Slovensku Armádny telegrafný prápor (ATP).

Kruhy sa sťahovali

Ako v tom vojenskom pochode začali sa kruhy sťahovať, lenže nie okolo Mesiaca, ale Banskú Bystricu začali útočníci zovierať zo všetkých smerov, preto zvyšky Armádneho telegrafného práporu presunuli k Breznu do Michalovej a Polhory. – Uvádžam zvyšok ATP, lebo väčšinu spojárov prideliť k štyrom taktickým skupinám.

Jedného dňa – vari začiatkom októbra 1944 – objavil sa v Michalovej nadporučík Karol Králiček, novovymenovaný náčelník spojenia Druhej Československej samostatnej brigády v Sovietskej zväz, ktorú letecky prepravili na pomoc Slovenskému národnému povstaniu. – Dovtedajší náčelník, Pavel Graus, tiež nadporučík, ochorel na žltáčku.

Náčelník Králiček si ma vyžiadala za pomocníka pre rádiospojenie a četára (četár sa opäť zmenil na četára) Jozefa Kociána za pobočníka.

Badín – Pliešovce – Očová – Detva – Zvolen – Hájniky – Banská Bystrica – Šalková – Banská Bystrica – Staré Hory – ústup pod tlakom siedmich rozbehnutých nemeckých divízií.“

Potom bol so spojarmi prevelený do Banskej Bystrice, kde opäť zažil útoky rozbehnutých nemeckých divízií a pod ich tlakom ústup:

„Kalendár nalistoval vo štvrtok 26. októbra 1944 zriedkavo slnečný jesenný deň. Vojenský terén aj nákladné autá jednotlivito i v kolónach upchávali cesty dolín vokol Starých Hôr. Jedinečná chvíľa pre nenásytného Molocha. Ten prostredníctvom nemeckého dvojtrupového focke-wulfa vyberal daň ľudskej krvi. – Lietadlo pri prieskumnom lete neočakávanou štedrosťou zhadzovalo protipechotné míny.

Spolu s priateľom Jozefom a šoférom sme vybehli do stráne so smrekovým porastom a tam sme spoločne hľadali bezpečie.

Po splnení bojovej úlohy nemeckého lietadla sme stúpnuť aj prekvapení zbehli na cestu k autu. Postáli sme na čas jednej cigarety. O prekvapení svedčí aj to, že šofér-

F. Kreutz je autorom niekoľkých kníh.

Ilustr. foto: archív

nefajčiar ma požiadal o cigaretu.

Zrazu šofér dusiaci sa dymom zvolal a v strachu sa oháňa:

– Pán podporučík, včela! Uštipne vás!

Stál som nepohnute, neodpovedal na výstrahu ani slovom, ba ani obranným posunkom. – A veď aj načo? Šofér by to aj tak neporozumel a Jozefovi by moje zistenie pripadalo smiešne.

Včielka mi sadla na ľavé horné vrecko vojenskej blúzy, pod ktorým sa vzrušením rozbúchalo moje srdce.

Stál som tam ešte aj vtedy, keď Jozef aj šofér sedeli v aute.

Povedal som tiež, ale len potom, keď som v mysli vyznal: – Mamička – včelička, ďakujem úprimne za ochranu.

Nezmyselnosť vojny

Dňa 28. októbra 1944 som ešte odniesol na Veliteľstvo československej armády na Slovensku v Donovaloch telegram londýn-

skeho vedenia odboja k výročiu vzniku prvej Československej republiky a potom... potom všeobecný zmätok.“

Vojna sa skončila začiatkom mája 1945, demobilizovaný bol však až 28. februára 1946, lebo po dodatočných odvodoch v Lučenci ho ako podporučíka Československej armády na Slovensku znova uznali za „schopného“. S odstupom rokov od skončenia frontových podmienok sa zamyslel nad (ne)zmyslom vojny položením si otázky, čo je vlastne vojna? „– Je to mravné i telesné malomocstvo, ktoré najprv človeka zbavuje zábran, aby obnažený zo všetkého ľudského konal na úrovni pudov. Na fronte sú situácie, ktoré by nezúčastnený pozorovateľ odmeriaval zlomkami sekundy; ak udalosť posudzuje účastník, prekračuje sekundový rámec a často meria vlastné napätie večnosťou.“ („Na besede s obrazmi duší“, rukopis.)

Július LOMENČÍK

Položili sme veniec vďaka na hrob hrdinu ZSSR

Pätnásteho januára sme si uctili a položili veniec vďaka na vojenskom cintoríne v Užhorode osloboditeľovi mesta Trebišov pplk. Ivanovi Andrejevičovi Ankuďinovi, hrdinovi ZSSR, ktorý 1. decembra 1944 na rieke Ondava položil svoj život za našu slobodu.

Každý rok si pripomíname tohto hrdinu, ktorý určite mal predstavy a plány o svojej budúcnosti a živote po ukončení nezmyselnej vojny, ale guľka nemeckého vraha mu v tom zabránila. Je to zvláštny pocit, ktorý sa ma zmocní už pred vstupnou bránou na tento vojenský cintorín, ktorý nesie názov „Kalvária“. Áno všetci vojaci, ale aj civilni, ktorým vyhasol život v tejto vojne, prežili si svoju kalváriu.

V tohoročnej delegácii boli iba

členovia OblV SZPB v Trebišove Milan Urban, predseda, Milan Malý, tajomník, a Štefan Didlič, člen, ktorých, ako je dobrým zvykom, na ukrajinskej strane prijali a na pietnom akte sa aj zúčastnili generáli Mikolaj Mikolajevič Kozlovskij a Igor Ivanovič Zinčuk. Po pietnom akte sme odcestovali do Perečinského rajónu (okresu), v ktorom nás prijal jeho predseda Anatolij Percev a predseda Perečinskej administratívy Petro Vasilievč

Gricik. Po informácií o Perečinskom rajóne a Trebišovskom okrese, ale hlavne o poslaní a činnosti OblV SZPB v Trebišove, predstavitelia OblV SZPB v Trebišove a MUSUV v Užhorode podpísali Dohodu o cezhraničnej spolupráci na ďalšie obdobie. O spoluprácu prejavili záujem aj predstavitelia Perečinského rajónu. Po tomto akte sme boli pozvaní genplk. M. M. Kozlovským na obed z príležitosti jeho 65. narodenín. Odovzdali sme mu náš diplom, kyticu kvetov a darček ako spomienku na tento pekne prežitý deň.

Milan URBAN

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Osloboditeľovi Trebišova položili veniec v Užhorode.

Foto: mu

Na pobreží Stredozemného mora

Začali sme Alexandriou, s jej rozsiahlymi záhradami v Montazah. Poprechádzali sme sa v nádhernej zeleni a povozili na člnoch v tichej morskej zátok, ktorú od mora oddeľuje most, pod ktorým pohodlne preplávajú aj luxusné jachty, aby bez problémov zakotvili v blízkosti vládneho paláca. Po roku 1954, kedy padla monarchia a nastolila sa republika, prešli aj záhrady Montazah pod správu vládneho kabinetu. Najluxusnejší palác v arabskom slohu bol „pridelený“ egyptskému prezidentovi. V centre Alexandrie sme zisťovali cestu do El Alameinu. Domorodci nám s úsmevom radili, aby sme si všimli smerovku do mesta Agami, odkiaľ sa už ľahko zorientujeme. Motali sme sa úzkymi

uličkami okolo petrochemického kombinátu, ale čoskoro sme sa ocitli na dvojprúdovej magistrále. Zastavili sme sa v dedinke Burg el Arab, pri pevnosti na vyvý-

šenom pahorku, kde bola jedna z pozorovateľní v čase porážky nemeckých a talianskych vojsk spojeneckými silami. Za uplynulé obdobie sa stala zrúcaninou.

Stavby z Alexandrie do El Alameinu pozdĺž Stredozemného mora.

Ilustr. foto: archiv autora

zariadení oddelených cestičkami, chodníkmi a schodmi smerujúcimi k bazénom so sladkou vodou a širokým morským plážam. Všetko dýchalo pokojom a nevídaným leskom. Nemalé prostriedky sa investujú do výstavby atraktívneho stredozemného pobrežia, pretože pre krajinu, ktorej príjmy plynú väčšinou z poplatkov za Suezský prieplav, sú potrebné aj prostriedky z turistického ruchu.

V tichom zadumaní som stál na cintoríne v El Alameine. Osem tisíc hrobov a dvanásťtisíc mien na žulových doskách pripomína, že tu vedno ležia veriaci rôznych náboženstiev i ľudia bez vyznania. Veľký kríž uprostred cintorína upozorňuje, že sa nesmú opakovať zverstvá z 20. storočia, ktoré natrvalo poznamenali ich rodiny.

Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

16. februára

1942 – Fašisti premenili na základe rozkazu zastupujúceho ríšskeho protektora Reinharda Heydricha mesto Terezín na geto pre Židov.

1943 – Červená armáda oslobodila Charkov, keď veliteľ II. tankového zboru SS Paul Hausser ustúpil aj napriek výslovnému zákazu nemeckého nacistického diktátora Adolfa Hitlera.

20. februára

1942 – Japonské vojská sa vylodili na ostrove Timor.

23. februára

1944 – Na Stalinov príkaz násilím deportovali z Dagestanu asi mi-

lión Čečencov a Ingušov na Sibír a do strednej Ázie za spoluprácu s nemeckými nacistami, čím vlastne zanikla Čečensko-Ingušská autonómna sovietska socialistická republika, ktorú obnovili až 9. 1. 1957.

26. februára

1936 – Adolf Hitler otvoril v Sasku (Nemecko) prvú továreň na výrobu tzv. ľudových automobilov Volkswagen.

27. februára

1942 – Pri Surabaji v Jávskom mori sa začala veľká námorná bitka medzi Japonskom a spojeneckými vojskami, ktorá sa skončila 1. marca.

Zdroj: TASR

Našli sa gulôčky Anny Frankovej

Krátko predtým, ako Anna Franková odišla s rodinou do úkrytu pred nacistami do podkrovia domu v holandskom Amsterdame, dala niektoré svoje hračky do úschovy nežidovskému dievčatku zo susedstva. Múzeum Anny Frankovej 4. februára oznámilo, že hračky sa našli a prvýkrát bude vystavená Annina plechovka s gulôčkami v umeleckej galérii v Rotterdame.

Susedka Toosje Kupersová si nechala gulôčky, čajovú súpravu a knihu. Keď zástupcovia múzea robili v roku 2009 s Kupersovou interview, uvedomila si, že tieto všedné predmety sú zaujímavé z historického hľadiska, a darovala ich múzeu.

Hovorkyňa múzea zriadeného v dome s podkroviom, Annemarie Bekkersová, povedala, že Franková je jedným z mnohých židovských detí, ktoré nechali niekomu inému svoje hračky pred deportáciou do koncentračných táborov. Tam však zahynuli.

Anna Franková bola nemecké dievča židovského pôvodu, ktoré sa spolu s rodinou počas druhej svetovej vojny skrývalo v Holandsku v Amsterdame – niekto ich však udal a tesne pred koncom vojny Anna ako 15-ročná zomrela vo vyhladzovacom tábo-

re Bergen-Belsen na týfus. Ešte počas života v úkryte si písala denník, ktorý sa zachoval a ktorý po vojne zverejnili.

red TASR

Plechovka s gulôčkami bude vystavená prvýkrát už v týchto dňoch.

Foto: TASR/AP

Blokáda Leningradu trvala 872 dní, približne 850 000 obyvateľov... – (dokončenie v tajničke)

pomôcky: NUKUS, ZONDER, KALTEN	oficiálne sa radil	oraním ubrali	ponôcky: ALN, UME, KIDS	meno Delona	chladnúť, po nemecky	končatiny	tuná	oplačne	prejavil porozumenie	deti, po anglicky	rieka v Švédsku	výrobok z mlieka
MPZ Rumunská			druh prízvuku vypuklina na chrbte					oplačne				
3. časť tajničky								oplačne				
drobné morské živočíchy							rieka v Juhoafrickej republike					
žuvačka bez cukru						pasením nasýť ples					vynadali	nepodlahol
značka voltampéra			nepobehoval								chem. zn. nobélia	
rieka v Anglicku			2. časť tajničky							predložka		
vlieval						iba				starý otec		
skratka knokautu	ist, po česky opica						nastupoval na vojnu spravodajská jednotka			výbežok		
prístroj na určovanie svetových strán												popovek
odplácaj												ozdobil pierkom

Správne vylúštenie tajničky z č. 2 znie: **...počas blokády Leningradu.** Knihu posielame **Jánovi Tišliarovi do Moštenice.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Malý Jožko sa na ulici pýta staršej pani, kde je tu najbližšie erotický salón. Pani sa na neho prísne pozrie a vylepí mu zaucho. Jožko ide ďalej, uvidí policajta a opýta sa ho na erotický salón. Policajt mu tiež jednu vylepí a pošle ho domov. Nahnevaný Jožko sa vráti domov a hovorí otcovi:
– Počuj, oco, choď si pre ten zabudnutý dáždňik sám, hej?

Mamička sa pýta synčeka:
– Prečo otváraš tú konzervu so sardinkami pred akváriom?
– Ukazujem rybičkám čo ich čaká, keď budú zlostiti.
* * *
– Jožko, kde si si tak zašpinil ruky?
– Hral som sa na pieskovisku.
– A prečo máš dva prsty čisté?
– Lebo som potom písal na psa.
Zdroj: Internet

Falošná husacia pečeň

Potrebujeme: 40 dkg kuracej pečene, 4 ks čerstvých celých vajec, 2 dcl husacej masti, 3 KL vegety, 250 ml šľahačkovej smotany 30%–33%.

Ako na to: V mixéri vyšľaháme pečeňku a postupne pridáme ostatné prísady (vajčeka, smotana, vegeta + tuk – kačací alebo husací, príp. bravčovú). Predtým, ako pridáme tuk, necháme si ho roztopiť a následne trochu ochladiť, aby bol tekutý, a nie horúci. Zmes rozdelíme rovnomerne do dvoch mikroténových sáčkov, ktoré uviažeme voľnejšie, lebo zmes pri varení zväčší objem. Sáčky so zmesou vložíme do studenej vody a necháme zovrieť. Znížime teplotu na nižší stupeň a pomaly varíme 2 hodiny. Hotovú pečeňku vyberieme na tanier a podľa chuti môžeme podávať za tepla aj za studena.

Eva P, Trenčín